

3.5 Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

3.5.1 Αξιόλογα και ευαίσθητα οικοσυστήματα

α) Προστατευόμενες περιοχές σε Διεθνές και Περιφερειακό επίπεδο

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι εξής μορφές προστασίας: Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας Ramsar¹, Περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης², Βιογενετικά Αποθέματα³, Αποθέματα Βιόσφαιρας⁴, Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς⁵, Περιοχές με Ευρωδίπλωμα⁶.

Από τις ως άνω προστατευόμενες περιοχές στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας απαντώνται οι εξής μορφές προστασίας: περιοχές Ramsar, Μνημεία Παγκόσμια Κληρονομιάς, περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης και Βιογενετικά Αποθέματα. Ειδικότερα:

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας φιλοξενεί 3 υγροτόπους Διεθνούς Σημασίας (περιοχές Ramsar): τον Αμβρακικό κόλπο (Περιφερειακές Ενότητες Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας και Πρέβεζας), **τους υγροτόπους Μεσολογγίου - Αιτωλικού** (Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας) και **την λιμνοθάλασσα Κοτυχίου** (Περιφερειακές Ενότητες Αχαΐας και Ηλείας).

Πίνακας 3.5.1.α-1: Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (περιοχές Ramsar) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Όνομασία περιοχής Ramsar ⁷	Συνοπτική περιγραφή ⁸
ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ - Έκταση: 23.649 ha - Ημ/νία καταχώρισης: 21.08.1975 - Υψόμετρο: 0 m – 250 m. - Άλλα στοιχεία: Στις 04.07.1990 η εν λόγω περιοχή Ramsar εισήχθη στον Κατάλογο του Μοντρέ ⁹ .	Η περιοχή Ραμσάρ έχει έκταση 236.490 στρ. και περιλαμβάνει τρεις μεγάλες λιμνοθάλασσες (Τσουκαλιό, Ροδιά και Λογαρού), τον βάλτο της Ροδιάς, εκτεταμένους αλμυρόβαλτους (Δέλτα Αράχθου) και πλημμυριζόμενες εκτάσεις στον Λούρο. Ο Υγρότοπος Ραμσάρ ανήκει σε μεγαλύτερη υγροτοπική περιοχή.

¹ Η Σύμβαση Ραμσάρ επικυρώθηκε με το ΝΔ 191/1974 (ΦΕΚ 350/Α/20.11.1974) «Περί κυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ» και οι τροποποιήσεις της με τον Ν.1751/88 (ΦΕΚ 26/Α/09.02.1988) «Κύρωση Πρωτοκόλλου τροποποιητικού της Σύμβασης Ραμσάρ 1971 για την προστασία των διεθνούς ενδιαφέροντος υγροτόπων ιδίως ως υγροβιοτόπων» και τον Ν.1950/91 (ΦΕΚ 84/Α/31.05.1991) «Κύρωση των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ (1971) για την προστασία των διεθνούς ενδιαφέροντος υγροτόπων ιδία ως υγροβιοτόπων». Η Ελλάδα χαρακτήρισε 10 υγροτόπους ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση (περιοχές Ramsar) (Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, 2012).

² Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 855/78 (ΦΕΚ235/Α/23.12.1978) και τον Ν. 1634/86 (ΦΕΚ 104/Α/18.07.1986). Σύμφωνα με το πρωτόκολλο «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» τα συμβαλλόμενα Κράτη Μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου. Σε εφαρμογή του Πρωτοκόλλου «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» έχουν χαρακτηριστεί 9 περιοχές ως Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές με συνολική έκταση 260.176 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφισθέντα όρια η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,32% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 214.790 εκτάρια. (Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, 2012).

³ Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Ως Βιογενετικά Αποθέματα έχουν χαρακτηριστεί 16 περιοχές στην χώρα μας, με συνολική έκταση 22.261 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφισθέντα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,16% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 4.434 εκτάρια. (Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, 2012).

⁴ Σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) 2 περιοχές της χώρας μας, ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρηνάς έκτασης 3.988 εκταρίων) και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρηνάς έκτασης 4.850 εκταρίων). (Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, 2012).

⁵ Η Ελλάδα έχει συνυπογράψει από το 1981 τη Συνθήκη της UNESCO για την προστασία των μνημείων και χώρων παγκόσμιας κληρονομιάς. Στόχος της UNESCO είναι η προστασία από κάθε είδους φθορά και καταστροφή, προκειμένου αυτά να κληροδοτηθούν στις γενιές του μέλλοντος. Στο διεθνή κατάλογο της UNESCO έχουν συμπεριληφθεί ως τώρα 17 μνημεία και χώροι, καθώς πληρούν τα προκαθορισμένα κριτήρια ώστε να χαρακτηριστούν εξέχουσας σημασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, από ιστορική, καλλιτεχνική, επιστημονική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη. (Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, <http://odysseus.culture.gr/h/2/gh21.html>, 2012).

⁶ Το Ευρωδίπλωμα είναι ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965, υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, και οι αναθεωρημένοι κανονισμοί του υιοθετήθηκαν το 1991 και το 1998. Το Ευρωδίπλωμα απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα. Σε περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδίπλωματος. (Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, 2012).

⁷ Πηγή: <http://ramsar.wetlands.org/Database/Searchforsites/tabid/765/Default.aspx>

⁸ Πηγή: WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία & Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, 2009, Ελληνικοί Υγρότοποι Ραμσάρ: Αξιολόγηση Προστασίας και Διαχείρισης, Αθήνα.

⁹ Στον Κατάλογο του Μοντρέ εντάσσονται εκείνοι οι υγρότοποι Ραμσάρ, των οποίων οι αλλαγές στην οικολογική κατάσταση συνέβησαν, συμβαίνουν ή πρόκειται πιθανά να συμβούν και κρίνονται ιδιαίτερα ανησυχητικές. Η εξαίρεση ενός υγροτόπου από τον κατάλογο Μοντρέ γίνεται όταν κρίνεται ότι η κατάστασή του έχει βελτιωθεί.

<p>ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ – ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Έκταση: 33.687 ha - Ημ/νία καταχώρισης: 21.08.1975 - Υψόμετρο: 0 m – 450 m. - Άλλα στοιχεία: Στις 04.07.1990 η εν λόγω περιοχή Ramsar εισήχθη στον Κατάλογο του Μοντρέ. 	<p>Η περιοχή Ραμσάρ έχει έκταση 336.870 στρ. Αποτελεί υγροτοπικό σύμπλεγμα με λιμνοθάλασσες, αλυκές, εκτεταμένους αλμυρόβαλτους, έλη γλυκού νερού, αμμώδεις όχθες και υπόλειμμα αλουβιακού δάσους.</p>
<p>ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ – ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Έκταση: 6.302 ha - Ημ/νία καταχώρισης: 21.08.1975 - Υψόμετρο: 0 m – 200 m. - Άλλα στοιχεία: Στις 04.07.1990 η εν λόγω περιοχή Ramsar εισήχθη στον Κατάλογο του Μοντρέ. 	<p>Η περιοχή Ραμσάρ έχει έκταση 63.020 στρ. Ο υγρότοπος επικοινωνεί με το Ιόνιο πέλαγος διαμέσου μικρού ανοίγματος (~8 μ). Η έκταση της λιμνοθάλασσας παρουσιάζει μεγάλες εποχικές διακυμάνσεις (7.100-8.500 στρέμματα), ανάλογα και με τον αριθμό των ετήσιων κατακρημνισμάτων.</p>

Επιπλέον, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χωροθετούνται 2 από τα 17 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της χώρας: η Ολυμπία και ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα. Συνοπτικά στοιχεία παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 3.5.1.α-2: Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	Συνοπτική περιγραφή
ΟΛΥΜΠΙΑ (1989)	<p>Πρόκειται για το πιο δοξασμένο ιερό της αρχαίας Ελλάδας, που ήταν αφιερωμένο στον πατέρα των θεών, τον Δία. Απλώνεται στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του κατάφυτου Κρονίου λόφου, μεταξύ των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου, που ενώνονται σε αυτή την περιοχή. Παρά την απομονωμένη θέση της κοντά στη δυτική ακτή της Πελοποννήσου, η Ολυμπία καθιερώθηκε στο πανελλήνιο ως το σημαντικότερο θρησκευτικό και αθλητικό κέντρο. Στην Ολυμπία γεννήθηκαν οι σπουδαιότεροι αγώνες της αρχαίας Ελλάδας, οι Ολυμπιακοί, που γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Δία, ένας θεσμός με πανελλήνια ακτινοβολία και λάμψη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.</p>
ΝΑΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΕΙΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ (1986)	<p>Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους και επιβλητικότερους ναούς της αρχαιότητας, αφιερωμένο στον Επικούριο Απόλλωνα. Χαρακτηρίζεται από πλήθος πρωτοτυπιών τόσο στην εξωτερική όσο και στην εσωτερική του διαρρύθμιση, που τον καθιστούν μοναδικό μνημείο στην ιστορία της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής. Η ανέγερσή του τοποθετείται στο 420-400 π.Χ. και αρχιτέκτονας του θεωρείται ο Ικτίνος. Ο ναός που βλέπει σήμερα ο επισκέπτης δεν είναι ο αρχαιότερος που κτίστηκε στο χώρο. Ο πρώτος ναός του Απόλλωνα οικοδομήθηκε γύρω στα τέλη του 7^{ου} αι. π.Χ., πιθανότατα στην ίδια θέση. Ακολούθησαν μία ή δύο οικοδομικές φάσεις του, γύρω στο 600 και γύρω στο 500 π.Χ., αντίστοιχα, από τις οποίες σώζονται πολυάριθμα αρχιτεκτονικά μέλη, όπως το κεντρικό δισκοειδές πήλινο ακρωτήριο με την πλούσια πολύχρωμη γραπτή διακόσμηση, κεραμίδια και πήλινα ακροκέραμα.</p>

Από τις περιοχές που ανήκουν στην Σύμβαση Βαρκελώνης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας απαντάται μόνο μία: οι Υγρότοποι Αμβρακικού, συνολικής έκτασης 25.000 ha.

Όσον αφορά στα Βιογενετικά Αποθέματα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει κηρύξει ως Βιογενετικό Απόθεμα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας μόνο το Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου. Η εν λόγω περιοχή καταλαμβάνει συνολική έκταση ~46 ha. Συνοπτική περιγραφή παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 3.5.1.α-3: Βιογενετικά Αποθέματα στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Ονομασία περιοχής Βιογενετικού Αποθέματος	Συνοπτική περιγραφή
ΦΥΣΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΔΑΣΟΥΣ ΛΕΣΙΝΙΟΥ	<p>Πρόκειται για υδροχαρές δάσος με κύριο δασοπονικό είδος τον φράξο, αλλά και είδη όπως η φτελιά, ιτιά, δάφνη, κτλ. που συγκεντρώνει ενδιαφέρουσα χλωρίδα και πανίδα. Είναι χαρακτηριστικός βίοτοπος με οικολογική και αισθητική αξία. Βρίσκεται κοντά στο χωριό Λεσίνι, στον δρόμο Μεσολόγγι - Αστακός.</p>

Στο πλαίσιο της ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε παραπάνω αξίζει να αναφερθεί πως όλες οι παραπάνω μορφές προστασίας που εντοπίζονται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (περιοχές Ramsar, περιοχές

Σύμβασης Βαρκελώνης και Βιογενετικά Αποθέματα) προϋπήρχαν της θεσμοθέτησης του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ. Χαρακτηριστικό είναι ωστόσο ότι, στο ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Ελλάδας γίνεται συχνά πυκνά λόγος για τους υγροτόπους Ramsar της Δυτικής Ελλάδας, αλλά καμία αναφορά για τις περιοχές της Σύμβασης Βαρκελώνης και τα Βιογενετικά Αποθέματα στην Ελλάδα.

β) Προστατευόμενες περιοχές σε Κοινοτικό επίπεδο

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται ως επί το πλείστον οι προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» (όπως κωδικοποιήθηκε από την Οδηγία 2009/147/ΕΚ). Οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάχθηκαν αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000, και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 2, 3, 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, και τις διατάξεις του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΚ. Αντίθετα με την αυτόματη ένταξη των Ζωνών Ειδικής Προστασίας στο Δίκτυο Natura 2000, για τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας έπρεπε να πραγματοποιηθεί επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για τον προσδιορισμό των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας λήφθηκαν υπόψη οι τύποι οικοτόπων και τα είδη των Παραρτημάτων I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, καθώς και τα κριτήρια του Παραρτήματος III αυτής. Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation - SAC) το αργότερο μέσα σε μια εξαετία και να καθορίσουν τις προτεραιότητες για την διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών. Οι ΕΖΔ υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1, 2, 3, 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ.

Για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, οι κατάλογοι των προτεινόμενων τόπων κοινοτικής σημασίας¹⁰ κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή μεταξύ Ιανουαρίου 2003 και Μαρτίου 2006, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, από τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Σύμφωνα με τον κατάλογο του 2006 στην ΠΔΕ καταγράφησαν 24 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (Οδηγία 92/43/ΕΚ), ενώ μέχρι εκείνη την περίοδο ήταν χαρακτηρισμένες 8 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε από την Οδηγία 2009/147/ΕΚ). Λεπτομέρειες παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

Πίνακας 3.5.1.β-1: Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (Οδηγία 92/43/ΕΚ) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας σύμφωνα με την Απόφαση της Επιτροπής της 19^{ης} Ιουλίου 2006 σχετικά με την έγκριση του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2006) 3261] (2006/613/ΕΚ)

Ενότητα	Κωδικός ΤΚΣ	Ονομασία ΤΚΣ
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	GR2310001	«ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ»
	GR2310004	«ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ»
	GR2310005	«ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ»
	GR2310006	«ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ & ΣΑΛΤΙΝΗ»
	GR2310007	«ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ»
	GR2310008	«ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ»
	GR2310009	«ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ & ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ»
	GR2310010	«ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ»
ΑΧΑΪΑ	GR2320001	«ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ, ΑΡΑΞΟΣ»
	GR2320002	«ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ & ΥΔΑΤΑ ΣΤΥΓΟΣ».
	GR2320003	«ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ»
	GR2320004	«ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ»
	GR2320005	«ΟΡΗ ΜΑΡΠΑΣ ΚΑΙ ΚΛΟΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ»
	GR2320006	«ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ»
	GR2320007	«ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ»
	GR2320008	«ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ»
	GR2320009	«ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΚΑΣΤΡΙΟΝ»

¹⁰ Πηγή: Απόφαση της Επιτροπής της 19^{ης} Ιουλίου 2006 σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2006) 3261] (2006/613/ΕΚ).

Ενότητα	Κωδικός ΤΚΣ	Ονομασία ΤΚΣ
ΗΛΕΙΑ	GR2330002	«ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΟΗΣ»
	GR2330003	«ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ»
	GR2330004	«ΟΛΥΜΠΙΑ»
	GR2330005	«ΘΙΝΕΣ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΑΦΑ, ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ, ΚΑΚΟΒΑΤΟΣ»
	GR2330006	«ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ, ΒΡΙΝΙΑ»
	GR2330007	«ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΚΡ. ΚΥΛΛΗΝΗ ΕΩΣ ΤΟΥΜΠΙ - ΚΑΛΟΓΡΙΑ»
	GR2330008	«ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΚΟΛΟ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ»

Πίνακας 3.5.1.β-2: Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Ενότητα	Κωδικός ΖΕΠ	Ονομασία ΖΕΠ
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	GR2310011	«ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ (ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ)»
	GR2310013	«ΛΙΜΝΗ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ»
	GR2310014	«ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ»
	GR2310015	«ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ, ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ & ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ»
ΑΧΑΪΑ	GR2320006	«ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ»
	GR2320010	«ΟΡΗ ΜΠΑΡΜΠΑΣ, ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ»
ΗΛΕΙΑ	GR2330002	«ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΟΗΣ»
	GR2330009	«ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ - ΑΛΥΚΗ ΛΕΧΑΙΝΩΝ»

Σύμφωνα με τους υπόλοιπους πέντε ενημερωμένους καταλόγους¹¹ που δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την περίοδο 2008-2012 στην ΠΔΕ παρέμειναν 24 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (Οδηγία 92/43/ΕΚ). Ο αριθμός των ΖΕΠ στην ΠΔΕ παρέμεινε ο ίδιος (8 ΖΕΠ) έως το 2010. Το 2010 όμως αυξήθηκε και ανήλθε στις 12. Οι επιπρόσθετες 4 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά αφορούσαν στην ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ (GR2310016), στους ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ - ΛΑΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ (GR2320011), στο ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ (GR2320012) και στο ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ (ΑΡΟΑΝΙΑ) - ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ (GR2320013).

Η αύξηση των ΖΕΠ έγινε στο πλαίσιο καταδικαστικής απόφασης του Δικαστηρίου ΕΚ (ΔΕΚ), σύμφωνα με το οποίο η χώρα μας, κατατάσσοντας σε ΖΕΠ εδάφη των οποίων ο αριθμός και η συνολική επιφάνεια υπολείπονται σαφώς του αριθμού και της συνολικής επιφάνειας των εδαφών που πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, όπως ισχύει, και μη καθορίζοντας επαρκείς ΖΕΠ για την προστασία συγκεκριμένων ειδών πτηνών, παρέβη τις υποχρεώσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας. Στην ουσία δηλαδή το δικαστήριο απεφάνθη ότι ο κατάλογος των ΖΕΠ της Ελλάδας υπολείπεται σημαντικά αυτού των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ) που συνέταξε το BirdLife International σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ) το 2000 (Κατάλογος IBA - 2000).

Για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΔΕΚ, το πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ προκήρυξε τον Αύγουστο 2007 μελέτη με τίτλο: «Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας», με χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. Αντικείμενο της μελέτης ήταν η επικαιροποίηση των ορνιθολογικών και οικολογικών δεδομένων για 69 περιοχές (45 Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά οι οποίες δεν καλύπτονταν καθόλου από ΖΕΠ και 25 Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά των οποίων η κάλυψη από ΖΕΠ ήταν εμφανώς ανεπαρκής), η αξιολόγησή τους ως προς τη δυνατότητα χαρακτηρισμού τους ως ΖΕΠ, η Σύνταξη Τυποποιημένων Εντύπων Δεδομένων (ΤΔΔ)

¹¹ 2008/335/ΕΚ: Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Μαρτίου 2008, βάσει της οποίας εγκρίνεται, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, πρώτος ενημερωμένος κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2008) 1148], 2009/95/ΕΚ: Απόφαση της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με την έγκριση δεύτερου ενημερωμένου καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2008) 8049], 2010/45/: Απόφαση της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 2009, σχετικά με την έγκριση τρίτου ενημερωμένου καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη Μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2009) 10406], 2011/85/ΕΕ: Απόφαση της Επιτροπής, της 10ης Ιανουαρίου 2011, σχετικά με την έγκριση του τέταρτου ενημερωμένου καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή κατ' εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2010) 9676], 2012/9/ΕΕ: Εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 2011, για την έγκριση πέμπτου ενημερωμένου καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2011) 8172].

της βάσης του Δικτύου Natura 2000 και χαρτών με τα όρια, η αναγνώριση των παραγόντων οι οποίοι ενδεχόμενα εμφανίζουν άμεσα ή έμμεσα αρνητικές επιπτώσεις στα είδη προτεραιότητας για κάθε περιοχή και η σύνταξη σχεδίου δράσης για την άρση των επιπτώσεων στις περιοχές για τις οποίες τεκμηριώνεται η ένταξη τους στις ΖΕΠ.

Όλες οι προτεινόμενες από τη μελέτη περιοχές (πλην του Αγίου Όρους) απεστάλησαν ως ΖΕΠ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο 2010.

Συμπληρωματικά με την παραπάνω καταδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα καταδικάστηκε επίσης και τον Σεπτέμβριο 2008 (από το ΔΕΚ) για το ότι δεν είχε λάβει μέτρα για την αποτελεσματική προστασία των ΖΕΠ. Η χώρα για να αντεπεξέλθει στη συγκεκριμένη καταδίκη, χρηματοδότησε την εκπόνηση μελέτης για τον προσδιορισμό μέτρων προστασίας «οριζόντιου τύπου» στις ΖΕΠ με τίτλο: «Προσδιορισμός συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των υφιστάμενων Ζωνών Ειδικής Προστασίας». Η μελέτη παραλήφθηκε τον Σεπτέμβριο 2009 στο πλαίσιο της οποίας δημοσιεύτηκε η υπ. αριθμ. **8353/276/2012 (ΦΕΚ 415/Β/23.2.2012) τροποποίηση και συμπλήρωση της 37338/1807/2010 ΚΥΑ «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409 όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ**», με την οποία καθορίζονται και θεσπίζονται οριζόντια μέτρα, όροι και διαδικασίες ώστε να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους στις ΖΕΠ (διατήρηση σε ικανοποιητικό βαθμό των κρίσιμων ενδιαιτημάτων, αποφυγή οχλήσεων, διασφάλιση συμβατότητας των αναπτυξιακών έργων με διατήρηση άγριας ορνιθοπανίδας κ.ά.).

Ο Κατάλογος των Ζωνών Ειδικής Προστασίας δημοσιεύθηκε στην ΚΥΑ Η.Π. 37338/1807/Ε.103 (ΦΕΚ 1495/Β/ 06.09.2010) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων / ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, “Περί διατήρησης των άγριων πτηνών”, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ» ως παράρτημα στη νέα ενσωμάτωση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ (η οποία κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ). Ο αντίστοιχος κατάλογος των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης δημοσιεύτηκε στον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».

Κατόπιν συνολικά των παραπάνω, **σήμερα (2012), στην ΠΔΕ απαντώνται 24 Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) (Οδηγία 92/43/ΕΚ) και 12 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε από την Οδηγία 2009/147/ΕΚ)**. Αναλυτικά στοιχεία παρουσιάζονται στους ακόλουθους πίνακες.

Πίνακας 3.5.1.β-3: Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Οδηγία 92/43/ΕΚ) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Ενότητα	Κωδικός	Κατηγορία	Ονομασία Τόπου	Έκταση (ha)
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	GR2310001	ΕΖΔ	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΟΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ	35.509,89
	GR2310004	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ	18.542,03
	GR2310005	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ	1.443,3
	GR2310006	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ & ΣΑΛΤΙΝΗ	3.122,62
	GR2310007	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ	2.204,75
	GR2310008	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ	1.258,49
	GR2310009	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ & ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	14.279,8
	GR2310010	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	13.331,28
ΑΧΑΪΑ	GR2320001	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ, ΑΡΑΞΟΣ	3.533,89
	GR2320002	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ & ΥΔΑΤΑ ΣΤΥΓΟΣ	17.493,03
	GR2320003	ΕΖΔ	ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ	2.176,31
	GR2320004	ΕΖΔ	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	2.386,08
	GR2320005	ΕΖΔ	ΟΡΗ ΜΑΡΠΑΣ ΚΑΙ ΚΛΟΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	6.042,57
	GR2320006	ΕΖΔ- ΖΕΠ	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ	31,98
	GR2320007	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ	12.219,51

Ενότητα	Κωδικός	Κατηγορία	Ονομασία Τόπου	Έκταση (ha)
ΗΛΕΙΑ	GR2320008	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	19.332,14
	GR2320009	ΕΖΔ	ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΣΤΡΙΟΝ	308,02
	GR2330002	ΕΖΔ- ΖΕΠ	ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΟΗΣ	9.741,96
	GR2330003	ΕΖΔ	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ	903,81
	GR2330004	ΕΖΔ	ΟΛΥΜΠΙΑ	314,83
	GR2330005	ΕΖΔ	ΘΙΝΕΣ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΑΦΑ, ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ, ΚΑΚΟΒΑΤΟΣ	3.274,18
	GR2330006	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ, ΒΡΙΝΙΑ	1.314,63
	GR2330007	ΕΖΔ	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΚΡ. ΚΥΛΛΗΝΗ ΕΩΣ ΤΟΥΜΠΙ - ΚΑΛΟΓΡΙΑ	13.166,35
GR2330008	ΕΖΔ	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΚΟΛΟ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	11.042,19	

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: ΕΖΔ: Ειδική Ζώνη Διατήρησης, ΖΕΠ: Ζώνη Ειδικής Προστασίας.

Πίνακας 3.5.1.β-4: Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Ενότητα	Κωδικός	Κατηγορία	Ονομασία Τόπου	Έκταση (ha)
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	GR2310011	ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ (ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ)	5.096,43
	GR2310013	ΖΕΠ	ΛΙΜΝΗ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	2.274,63
	GR2310014	ΖΕΠ	ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ	3.272,7
	GR2310015	ΖΕΠ	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ, ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ & ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	44.185,62
	GR2310016	ΖΕΠ	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ	1.904,43
ΑΧΑΪΑ	GR2320006	ΕΖΔ- ΖΕΠ	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ	31,98
	GR2320010	ΖΕΠ	ΟΡΗ ΜΠΑΡΜΠΑΣ, ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	15.705,36
	GR2320011	ΖΕΠ	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ - ΛΑΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ	6.566,21
	GR2320012	ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	38.983,48
	GR2320013	ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ (ΑΡΟΑΝΙΑ) - ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	32.169,19
ΗΛΕΙΑ	GR2330002	ΕΖΔ- ΖΕΠ	ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΟΗΣ	9.741,96
	GR2330009	ΖΕΠ	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ - ΑΛΥΚΗ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	2.337,83

ΥΠΟΜΝΗΜΑ: ΖΕΠ: Ζώνη Ειδικής Προστασίας, ΕΖΔ: Ειδική Ζώνη Διατήρησης.

Για το σύνολο των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 εκδόθηκαν τα έτη 2000, 2001 και 2007 τα εξής βασικά **επεξηγηματικά κείμενα:**

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000. «Διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 – Οι διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα ενδιαίτηματα»¹².
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001. «Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites» (δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά)¹³.
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007. «Guidance document on article 6(4) of the habitats directive 92/43/EEC: clarification of the concepts of alternative solutions, imperative reasons for overriding public interest, compensatory measures, overall coherence, opinion of the Commission» (δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά)¹⁴.

Συμπληρωματικά με τα παραπάνω η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τα έτη 2010 και 2011 τα εξής **έγγραφα κατευθύνσεων:**

¹² http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_el.pdf

¹³ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf

¹⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_en.pdf

1. European Commission, 2010. Guidance Document – Wind energy developments and Natura 2000 (δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά)¹⁵.
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011. Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την εφαρμογή των ενωσιακών οδηγιών για τη φύση σε εκβολές ποταμών και παράκτιες ζώνες, με ιδιαίτερη προσοχή σε λιμενικά έργα και βυθοκορήσεις¹⁶.
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011. Εξόρυξη ορυκτών πλην των ενεργειακών και το δίκτυο Natura 2000¹⁷.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως **την παρούσα χρονική περίοδο (2012) έχουν δημοσιευτεί 2 πολύ βασικές προκηρύξεις από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και την Κτηματολόγιο Α.Ε. που αφορούν στις προστατευόμενες στις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Συγκεκριμένα:**

- Κτηματολόγιο Α.Ε., 2012. Ανάπτυξη Υποδομής Χωρικών Δεδομένων Μεγάλης Κλίμακας (1:5.000) για τις Χερσαίες Προστατευόμενες Περιοχές του Δικτύου «Natura 2000».
- ΥΠΕΚΑ, 2012. Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων στην Ελλάδα¹⁸.

γ) Προστατευόμενες περιοχές σε Εθνικό επίπεδο

Σε ό,τι αφορά την εθνική νομοθεσία, η κήρυξη των προστατευόμενων περιοχών στις διάφορες κατηγορίες προστασίας βασίστηκε, έως το 1986, σε διατάξεις κυρίως του Δασικού Κώδικα. Με τον νόμο – πλαίσιο για το περιβάλλον (Ν. 1650/86, ΦΕΚ 160/Α/ 16.10.1986), ορίζονται πέντε κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών: οι περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, οι περιοχές προστασίας της φύσης, τα εθνικά πάρκα, οι προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί/ προστατευόμενα τοπία/ στοιχεία του τοπίου, και οι περιοχές οικοανάπτυξης.

Για την κήρυξη των περιοχών ως προστατευόμενων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (Ν. 1650/86), προαπαιτείται η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ). Οι μελέτες αυτές απογράφουν τις φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες παραμέτρους της εκάστοτε περιοχής μελέτης και προτείνουν Σχέδια Νομοθετημάτων (Π/Δ-γμα ή ΚΥΑ) κήρυξής τους ως προστατευόμενες -με την αναγκαία ζωνοποίηση- καθώς και τους γενικούς όρους και περιορισμούς, όσον αφορά στις παραγωγικές και άλλες δραστηριότητες, με γνώμονα τις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και των ειδών με σημαντική παρουσία στην περιοχή. Τα τμήματα των προστατευόμενων περιοχών με ιδιαίτερη φυσική αξία αποτελούν συνήθως κεντρικό τμήμα μιας περιοχής, στην οποία τα αναγκαία μέτρα προστασίας κλιμακώνονται κατά ζώνες.

Από τις πέντε κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εντοπίζεται μόνο μια: τα Εθνικά Πάρκα. Η Δυτική Ελλάδα φιλοξενεί τέσσερα σημαντικά Εθνικά Πάρκα της χώρας: **το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού, το Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου – Αιτωλικού, το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς και το Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού.**

Τα εν λόγω Εθνικά Πάρκα θεσμοθετήθηκαν μετά την δημοσίευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Ελλάδας που πραγματοποιήθηκε το 2003 με το ΦΕΚ 1470/Β/09.10.2003. Οι ΚΥΑ θεσμικής κατοχύρωσης των εν λόγω προστατευόμενων περιοχών παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 3.5.1.γ-1: Εθνικά Πάρκα στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας

Εθνικά Πάρκα	ΚΥΑ χαρακτηρισμού της περιοχής
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989/2008 ¹⁹ (ΦΕΚ 123/Δ/21.03.2008)

¹⁵ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf

¹⁶ <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Estuaries-EL.pdf>

¹⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/nee_report_el.pdf

¹⁸ Για τις περιοχές εκτός ευθύνης των Φορέων Διαχείρισης, το ΥΠΕΚΑ προκήρυξε τις ακόλουθες εννέα μελέτες, οι οποίες βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης των διαδικασιών ανάθεσης.: Μελέτη 1: «Οριζόντιος Τεχνικός και Επιστημονικός συντονισμός των μελετών Εποπτείας και Συνθετική Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων». Μελέτη 2: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 3: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών χλωρίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 4: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών ασπονδύλων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 5: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών αμφιβίων / ερπετών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 6: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών ιχθυοπανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 7: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών θηλαστικών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 8: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης θαλάσσιων ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Μελέτη 9: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα».

¹⁹ «Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών του Αμβρακικού κόλπου ως Εθνικού Πάρκου και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών».

Εθνικά Πάρκα	ΚΥΑ χαρακτηρισμού της περιοχής
Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού	ΚΥΑ 22306/2006 ²⁰ (ΦΕΚ 477/Δ/31.05.2006) Σημείωση: Το 2011 ο Φορέας Διαχείρισης απέστειλε Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για το Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου-Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και Νήσων Εχινάδων, προς την αρμόδια διεύθυνση νομοθετικού και προς το τμήμα διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ ²¹ .
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	ΚΥΑ 12365/2009 ²² (ΦΕΚ 159/Δ/29.04.2009)
Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού	ΚΥΑ 40390/2009 ²³ (ΦΕΚ 446/Δ/02.10.2009)

Συνοπτικά στοιχεία για καθένα από τα τέσσερα Εθνικά Πάρκα παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού

Το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού ιδρύθηκε με την ΚΥΑ 11989/2008 (ΦΕΚ 123/Δ/ 21.03.2008) «Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών του Αμβρακικού κόλπου ως Εθνικού Πάρκου και τον καθορισμό χρήσεων, όρων και περιορισμών». Σύμφωνα με την εν λόγω ΚΥΑ ως «Εθνικό Πάρκο υγροτόπων Αμβρακικού» ορίζεται η χερσαία και θαλάσσια περιοχή του Αμβρακικού κόλπου που βρίσκεται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων περιοχή των Δήμων Πρέβεζας, Ζαλόγγου, Λούρου, Φιλιππιάδος (Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας), Αμβρακικού, Αράχθου, Αρταίων, Κομποτίου και κοινότητας Κομμένου (Περιφερειακή Ενότητα Άρτας), Αμφιλοχίας, Ανακτορίου, Κεκροτίας (Περιφερειακή Ενότητα Αιτ/νίας).

Σκοπός είναι η προστασία, διατήρηση, και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της ευρύτερης περιοχής του Αμβρακικού κόλπου, που διακρίνονται για την μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία. Ειδικότερα επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των σπανίων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας και κυρίως της ορνιθοπανίδας που συντίθεται από αρκετά σημαντικά είδη.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ χαρακτηρισμού μέσα στην έκταση του Εθνικού Πάρκου, καθορίζονται οι **Ζώνες Α, Α1 και Β1**, καθώς και η **Ζώνη Περιβαλλοντικού Ελέγχου**. Ειδικότερα:

α) **Ζώνη με στοιχείο Α**. Περιλαμβάνει χερσαία και θαλάσσια τμήματα καθώς επίσης οποιαδήποτε μόνιμη ή περιοδικά εμφανιζόμενη νησίδα εντός της παραπάνω θαλάσσιας περιοχής και χαρακτηρίζεται ως περιοχή προστασίας της φύσης.

β) **Ζώνη με στοιχείο Α1**. Περιλαμβάνει την περιοχή που περικλείεται από στικτή μπλε γραμμή στα σχετικά διαγράμματα και χαρακτηρίζεται ως περιοχή ειδικής διαχείρισης υδάτων.

γ) **Ζώνη με στοιχείο Β**. Περιλαμβάνει τμήματα περιοχών χερσαίων και θαλάσσιων που δεν περιλαμβάνονται στις ζώνες Α και Α1 και χαρακτηρίζονται ως περιοχές ειδικών ρυθμίσεων.

δ) Ως **Ζώνη Περιβαλλοντικού Ελέγχου** χαρακτηρίζεται χερσαία και θαλάσσια περιοχή εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων.

Τέλος, στο άρθρο 3 της ΚΥΑ 11989/2008 (ΦΕΚ 123/Δ/ 21.03.2008) αναλύονται οι χρήσεις, οι δραστηριότητες, τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης ανά ζώνη, ενώ γενικές διατάξεις αποτυπώνονται στο άρθρο 4 της ίδιας ΚΥΑ.

Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού

Το Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού ιδρύθηκε με την ΚΥΑ 22306/2006 (ΦΕΚ 477/Δ/31.05.2006) «Χαρακτηρισμός των λιμνοθαλάσσιων, χερσαίων, ποτάμιων περιοχών του νοτίου

²⁰ «Χαρακτηρισμός των λιμνοθαλάσσιων, χερσαίων, ποτάμιων περιοχών του νοτίου τμήματος του Νομού Αιτωλοακαρνανίας και του νησιωτικού συμπλέγματος των Β. και Ν. Εχινάδων του Νομού Κεφαλληνίας ως Εθνικό Πάρκο με την ονομασία “Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου–Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων”».

²¹ Πηγή: <http://www.fdlmes.gr/17-catarticles/72-sxediodp.html>. Το σχέδιο Π/Δ-γματος διαμορφώθηκε κατά βάση από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου με αξιοποίηση της 5χρονης εμπειρίας εφαρμογής των όρων και χρήσεων που προβλέπονται από την ισχύουσα ΚΥΑ και προτάσεων υπηρεσιών και τοπικών αρχών, φορέων και κατοίκων της περιοχής, οι οποίες καταγράφηκαν βάσει ερωτηματολογίου που διακίνησε ο Φορέας Διαχείρισης για το σκοπό αυτό.

²² «Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου, του δάσους Στροφυλιάς και της ευρύτερης περιοχής τους (Ν. Αχάϊας, Ν. Ηλείας) ως “Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς”».

²³ «Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής του ορεινού όγκου Χελμού – Βουραϊκού ως Εθνικού Πάρκου».

τμήματος του Νομού Αιτωλοακαρνανίας και του νησιωτικού συμπλέγματος των Β. και Ν. Εχινάδων του Νομού Κεφαλληνίας ως Εθνικό Πάρκο με την ονομασία “Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων”».

Στο Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού εντάσσονται λιμνοθάλασσες, χερσαίες και ποτάμιες περιοχές του νότιου τμήματος της Αιτωλοακαρνανίας και το νησιώτικο σύμπλεγμα των Εχινάδων της ΠΕ Κεφαλληνίας που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και περιβαλλοντική τους αξία.

Το πάρκο περιλαμβάνει το εκτεταμένο σύμπλεγμα υγροτόπων λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - Αιτωλικού και των εκβολικών συστημάτων των ποταμών Ευήνου και Αχελώου. Στο σύμπλεγμα αυτό διακρίνονται ποτάμιες και παραποτάμιες περιοχές, λιμνοθάλασσες, γλυκόβαλτοι, αλμυρόβαλτοι, λασποτόπια, υδροχαρή δάση. Πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της υγροτοπικής περιοχής έχουν παίξει οι ποταμοί Ευήνος και Αχελώος που αποτελούν και τα φυσικά όρια της στα ανατολικά και δυτικά αντίστοιχα.

Η λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου - Αιτωλικού είναι η μεγαλύτερη της χώρας και από τις μεγαλύτερες της Μεσογείου.

Σήμερα με βάση τη γεωμορφολογία της περιοχής, όπως προέκυψε από τις ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στο διάστημα 1960-1995, αποτελείται από ένα σύστημα 6 λιμνοθαλασσών που είναι σχετικά απομονωμένες μεταξύ τους και παρουσιάζουν διαφορετικά φυσικοχημικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα: Λιμνοθάλασσα Βορείου Διαύλου Κλείσσοβας, Λιμνοθάλασσα Κλείσσοβας, Κεντρική λιμνοθάλασσα (όπου στο μέτωπο της υπάρχουν τα ιχθυοτροφεία: Τουρλίδα, Βασιλάδι, Σχοινιάς και Προκοπάνιστος), Λιμνοθάλασσα Θολής, Λιμνοθάλασσα Παλαιοποτάμου και Λιμνοθάλασσα Αιτωλικού (Κανάλι Αιτωλικού). Η έκτασή τους φτάνει τα 150.000 στρ., ενώ η ευρύτερη περιοχή του υγροτόπου περιλαμβάνει παράκτια οικοσυστήματα, βάλτους, αλυκοποιημένες εκτάσεις και αποστραγγισμένες εκτάσεις που αποδόθηκαν στη γεωργία.

Το χερσαίο τμήμα του Εθνικού Πάρκου περιλαμβάνει α) λόφους που διακρίνονται διάσπαρτοι στον υγρότοπο και οι περισσότεροι στο παρελθόν αποτελούσαν τμήμα των Εχινάδων νήσων που η προσχωματική δράση του Αχελώου τους ενσωμάτωσε στην ξηρά, β) το όρος Βαράσοβα και τμήμα του όρους Αράκυνθος, γ) αμμοθίνες που δημιουργήθηκαν από τα φερτά υλικά των ποταμών και οριοθετούν τις λιμνοθάλασσες από την ανοιχτή θάλασσα, δ) το φαράγγι της Κλεισούρας που έχει ενταχθεί στις περιοχές «ιδιαιτέρου κάλλους», ε) το Δάσος του Φράξου, χαρακτηρισμένο σαν «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης», στ) καλλιεργούμενες εκτάσεις, ζ) το νησιωτικό σύμπλεγμα των Εχινάδων, που είναι άρρηκτα δεμένο με το εκβολικό σύστημα του Αχελώου.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ χαρακτηρισμού μέσα στην έκταση του Εθνικού Πάρκου, καθορίζονται οι Ζώνες Απόλυτης Προστασίας (Α.Π.), οι Ζώνες Προστασίας της Φύσης (Π.Φ.), οι Περιφερειακές Περιοχές και η Περιφερειακή Ζώνη. Ειδικότερα:

- Ζώνες Απόλυτης Προστασίας 1 (Α.Π.1) στη λιμνοθάλασσα έκταση - Υγροτοπική Ζώνη.
- Ζώνες Απόλυτης Προστασίας 2 (Α.Π.2) στη χερσαία έκταση.
- Ζώνες Απόλυτης Προστασίας 3 (Α.Π.3) στην ποτάμια και παραποτάμια έκταση.
- Ζώνες Απόλυτης προστασίας 4 (Α.Π.4) στην νησιωτική έκταση.
- Ζώνες Προστασίας της Φύσης 1 (Π.Φ.1) στη λιμνοθάλασσα έκταση - Υγροτοπική Ζώνη.
- Ζώνες Προστασίας της Φύσης 2 (Π.Φ.2) στη χερσαία έκταση στην οποία εντάσσονται οι υποζώνες Π.Φ.2Α, Π.Φ.2Β, Π.Φ.2Γ, Π.Φ.2Δ, Π.Φ.2 Ε, Π.Φ.2Ζ, Π.Φ.2Η, ΠΦ2Θ, ΠΦ2Ι, ΠΦ2Κ, ΠΦ2Λ, ΠΦ2Μ, ΠΦ2Ν.
- Ζώνες Προστασίας της Φύσης 3 (Π.Φ.3) στην ποτάμια και παραποτάμια έκταση.
- Ζώνες Προστασίας της Φύσης 4 (Π.Φ.4) στην νησιωτική έκταση.
- Περιφερειακές Περιοχές: Ως Περιφερειακές Περιοχές Π.Π.1, Π.Π.2, Π.Π.3, Π.Π.4, Π.Π.5, Π.Π.6, Π.Π.7, χαρακτηρίζονται οι περιοχές που βρίσκονται εκτός των ορίων των εγκεκριμένων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και εκτός των ορίων των οριοθετημένων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων σύμφωνα με το από 24.4.1985 π.δ. (ΦΕΚ 181/Δ/1985) όπως ισχύει, των Δήμων Ι. Π. Μεσολογγίου, Αιτωλικού, Ονιαδών, Χάλκειας, Αγγελοκάστρου, Αγρινίου, Αρακύνθου, Στράτου, Αστακού, Θεσπιέων, Νεάπολης, Πυλλήνης, Θέρμου, Ναυπάκτου, Μακρυνείας.
- Περιφερειακή Ζώνη: Ως Περιφερειακή Ζώνη χαρακτηρίζεται η θαλάσσια περιοχή που περιβάλλει τις Εχινάδες νήσους.

Τέλος, στο άρθρο 3 της ΚΥΑ 22306/2006 (ΦΕΚ 477/Δ/31.05.2006) αναλύονται οι χρήσεις, οι δραστηριότητες, τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης ανά ζώνη προστασίας.

Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς

Το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς ιδρύθηκε με την ΚΥΑ 12365/2009 (ΦΕΚ 159/Δ/29.04.2009) «Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου, του δάσους Στροφυλιάς και της ευρύτερης περιοχής τους (Ν. Αχαΐας, Ν. Ηλείας) ως “Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς”». Σκοπός είναι η προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία, υδάτινα και

θαλάσσια τμήματα της περιοχής «λιμνοθάλασσας Κοτυχίου – δάσους Στροφυλιάς», που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των σπάνιων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στη συγκεκριμένη περιοχή. Σύμφωνα με την ΚΥΑ χαρακτηρισμού μέσα στην έκταση του Εθνικού Πάρκου, καθορίζονται οι **Ζώνες Α (Περιοχή Προστασίας της Φύσης), ΑΒ1, ΑΒ2, Α1 και Β1, η Ζώνη Β (Περιφερειακή Ζώνη Προστασίας), η Ζώνη ΒΑ (θεσμοθετημένη λατομική ζώνη στην περιοχή των Μαύρων Βουνών)** και η **Ζώνη Γ (Ευρύτερη Περιοχή)**. Τέλος, στο άρθρο 3 της ΚΥΑ 12365/2009 (ΦΕΚ 159/Δ/29.04.2009) αναλύονται οι χρήσεις, οι δραστηριότητες, τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης ανά ζώνη, ενώ γενικές διατάξεις αποτυπώνονται στο άρθρο 4 της ίδιας ΚΥΑ.

Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού

Το Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού ιδρύθηκε με την ΚΥΑ 40390/2009 (ΦΕΚ 446/Δ/02.10.2009) «Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής του ορεινού όγκου Χελμού – Βουραϊκού ως Εθνικού Πάρκου». Σκοπός είναι η προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της περιοχής «ορεινός όγκος Χελμού – φαράγγι Βουραϊκού ποταμού», που διακρίνονται για την μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία. Ειδικότερα επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των σπάνιων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην συγκεκριμένη περιοχή. Σύμφωνα με την ΚΥΑ χαρακτηρισμού μέσα στην έκταση του Εθνικού Πάρκου, καθορίζονται **Περιοχές Προστασίας της Φύσης, Περιοχές Ειδικών Ρυθμίσεων** και η **Περιοχή Περιβαλλοντικού Ελέγχου**. Ειδικότερα:

Ως περιοχές προστασίας της φύσης, εντός των ορίων του εθνικού πάρκου, χαρακτηρίζονται οι ακόλουθες χερσαίες περιοχές που βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων των Δήμων Καλαβρύτων, Λευκασίου, Διακοφτού, Ακράτας, Αιγείρας (Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας) και Δήμου Φενεού (Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας):

- Ζώνη Α1: Περιοχή προστασίας της φύσης Υψηλές Κορυφές του όρους Χελμός.
- Ζώνη Α2: Περιοχή Προστασίας της Φύσης Δάσους Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων.
- Ζώνη Α3: Περιοχή Προστασίας της Φύσης Φαραγγιού Βουραϊκού ποταμού.

Ως περιοχές ειδικών ρυθμίσεων, εντός των ορίων του εθνικού πάρκου, χαρακτηρίζονται οι παρακάτω χερσαίες και υδάτινες περιοχές που βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων των Δήμων Καλαβρύτων, Λευκασίου, Διακοφτού, Ακράτας, Αιγείρας (Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας) και Φενεού (Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας)

- Ζώνη Β1: Περιοχή Προστασίας του Σπηλαιού Καστριών.
- Ζώνη Β2: Περιοχή Προστασίας των Πηγών Αροαίου.
- Ζώνη Β3: Περιοχή Προστασίας της Λίμνης Τσιβλού.
- Ζώνη Β4: Περιοχή Προστασίας των Πηγών Λάδωνα.

Η Περιοχή Περιβαλλοντικού Ελέγχου (Ζώνη Γ) περιλαμβάνει την υπόλοιπη περιοχή που καταλαμβάνει το Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού, εκτός από τις Ζώνες Α1, Α2 και Α3, (Περιοχές Προστασίας της Φύσης) καθώς και τις Ζώνες Β1, Β2, Β3 και Β4, (Περιοχές Ειδικών Ρυθμίσεων) όπως αυτές περιγράφονται παραπάνω.

Τέλος, στο άρθρο 3 της ΚΥΑ 40390/2009 (ΦΕΚ 446/Δ/02.10.2009) αναλύονται οι χρήσεις, οι δραστηριότητες, τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης ανά ζώνη, ενώ γενικές διατάξεις αποτυπώνονται στο άρθρο 4 της ίδιας ΚΥΑ.

Αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό πως για την διοίκηση και διαχείριση των τεσσάρων παραπάνω Εθνικών Πάρκων που απαντώνται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχουν συσταθεί και λειτουργούν **4 Φορείς Διαχείρισης**²⁴ (βλ. αναλυτικά και επόμενο πίνακα):

- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου.
- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Αμβρακικού.
- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς.
- Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Χελμού - Βουραϊκού.

²⁴ Οι λειτουργίες και αρμοδιότητες των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών είναι σημαντικές και προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 15 του Ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207/Α/07.10.1999) «Χωροταξικός Σχεδιασμός & Αειφόρος Ανάπτυξη & άλλες διατάξεις». Λόγος ωστόσο για τους Φορείς Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών γίνεται και στον πρόσφατο Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» στο Άρθρο 7 «Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών – τροποποίηση των άρθρων 15 και 17 του Ν.2742/1999».

Πίνακας 3.5.1.γ-2: Φορείς Διαχείρισης (Ν.2742/1999, ΦΕΚ 207 Α') στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδας²⁵

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ*	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989/2008 (ΦΕΚ 123/Δ/21.03.2008)	1. ΥΑ 27004/2005 (ΦΕΚ 950/Β/11.07.2005) 2. ΥΑ 27045/2005 (ΦΕΚ 950/Β/11.07.2005) 3. ΥΑ 27045/2005 (ΦΕΚ 950/Β/11.07.2005) 4. ΥΑ 27006/2005 (ΦΕΚ 950/Β/11.07.2005)	ΚΥΑ 125566/996/2003 (ΦΕΚ 1419/Β/01.10.2003) Τροποποίηση: ΚΥΑ 126866/3017/2003 (ΦΕΚ 1072/Β/01.08.2003)	ΥΑ 127381/3793/2003 (ΦΕΚ 1419/Β/01.10.2003) ΥΑ 48602/2005 (ΦΕΚ 1709/Β/06.12.2005) ΥΑ 12679/2008 (ΦΕΚ 317/ΥΟΔΔ/24.07.2008) ΥΑ 4129/2009 (ΦΕΚ 310/ΥΟΔΔ/20.07.2009)
Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου	ΚΥΑ 22306/2006 (ΦΕΚ 477/Δ/31.05.2006)	1. ΥΑ 52890/2004 (ΦΕΚ 1965/Β/31.12.2004) 2. ΥΑ 18179/2005 (ΦΕΚ 695/Β/24.05.2005) 3. ΥΑ 40681/2005 (ΦΕΚ 1442/Β/19.10.2005) 4. ΥΑ 52893/2004 (ΦΕΚ 1965/Β/31.12.2004)	ΚΥΑ 125735/1282/2003 (ΦΕΚ 473/Β/18.04.2003)	ΥΑ 126432/2460/2003 (ΦΕΚ 918/Β/04.07.2003) ΥΑ 20700/2006 (ΦΕΚ 659/Β/25.05.2006) ΥΑ 6644/2008 (ΦΕΚ 317/ΥΟΔΔ/24.07.2008)
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	ΚΥΑ 12365/2009 (ΦΕΚ 159/Δ/29.04.2009)	1. ΥΑ 52900/2004 (ΦΕΚ 1942/Β/29.12.2004) 2. ΥΑ 47421/2005 (ΦΕΚ 1681/Β/01.12.2005) 3. ΥΑ 52895/2004 (ΦΕΚ 1942/Β/29.12.2004) 4. ΥΑ 52897/2004 (ΦΕΚ 1942/Β/29.12.2004)	ΚΥΑ 125565/995/2003 (ΦΕΚ 364/Β/28.03.2003)	ΥΑ 126518/2574/2003 (ΦΕΚ 907/Β/04.07.2003) Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/2004 (ΦΕΚ 41/Β/16.01.2004) ΥΑ 23600/2006 (ΦΕΚ 754/26.06.2006)
Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού	ΚΥΑ 40390/2009 (ΦΕΚ 446/Δ/02.10.2009)	1. ΥΑ 45716/2005 (ΦΕΚ 1604/Β/21.11.2005) 2. ΥΑ 45719/2005 (ΦΕΚ 1604/Β/21.11.2005) 3. ΥΑ 45720/2005 (ΦΕΚ 1604/Β/21.11.2005) 4. ΥΑ 45718/2005 (ΦΕΚ 1604/Β/21.11.2005)	ΚΥΑ 125207/393/2003 (ΦΕΚ 140/Β/11.02.2003) Τροποποίηση: ΚΥΑ 126866/3017/2003 (ΦΕΚ 1072/Β/01.08.2003)	ΥΑ 127651/4197/2003 (ΦΕΚ 1538/Β/17.10.2003) ΥΑ 44748/2006 (ΦΕΚ 76/15.11.2006) Τροποποίηση: ΥΑ 41925/2007 (ΦΕΚ 542/ΥΟΔΔ/18.12.2007)

* ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ : 1: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ (ΔΣ). 2: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ. 3: ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΜΕΛΕΤΩΝ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ. 4: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.

ΥΟΔΔ - Τεύχος Υπαλλήλων Ειδικών Θέσεων και Οργάνων Διοίκησης Φορέων του Δημοσίου και Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα. ΤΑΑΠΘ - Τεύχος Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων και Πολεοδομικών Θεμάτων.

Ένας σημαντικός αριθμός Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ) και Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του Δικτύου Natura 2000 αποτελούν αρμοδιότητα των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών του άρθρου 15 του Ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 209 Α'). Ειδικά **για τους 4 Φορείς Διαχείρισης των Εθνικών Πάρκων της Δυτικής Ελλάδας, οι περιοχές ευθύνης** είναι οι εξής:

Πίνακας 3.5.1.γ-3: Περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, Ζώνες Ειδικής Προστασίας) που εμπίπτουν στην ευθύνη των 4 Φορέων Διαχείρισης της Δυτικής Ελλάδας

Φορέας Διαχείρισης	Περιοχές ευθύνης (ΕΖΔ και ΖΕΠ)
Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού	GR2110001 (ΕΖΔ), GR2110004 (ΖΕΠ), GR2310006 (ΕΖΔ), GR2310014 (ΖΕΠ)
Φορέας Διαχείρισης λιμνοθάλασσας Μεσολογίου	GR2310001 (ΕΖΔ), GR2310005 (ΕΖΔ), GR2310013 (ΖΕΠ), GR2310015 (ΖΕΠ)
Φορέας Διαχείρισης Χελμού – Βουραϊκού	GR2320002 (ΕΖΔ), GR2320003 (ΕΖΔ), GR2320004 (ΕΖΔ), GR2320009 (ΕΖΔ), GR2320013 (ΖΕΠ)
Φορέας Διαχείρισης υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	GR2320001 (ΕΖΔ), GR2320011 (ΖΕΠ), GR2330006 (ΕΖΔ), GR2330007 (ΕΖΔ), GR2330009 (ΖΕΠ)

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι, με τον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» αντικαταστάθηκαν τα άρθρα 18,19 και 21 του Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'). Στο πλαίσιο αυτό χερσαίες, υδάτινες ή μικτού χαρακτήρα περιοχές, μεμονωμένα στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης λόγω της οικολογικής, γεωμορφολογικής, βιολογικής, επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους. **Οι προστατευόμενοι βιότοποι χαρακτηρίζονται πλέον ως: 1. Περιοχές απόλυτης προστασίας της**

²⁵ Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Νομικό πλαίσιο για τους 28 Φορείς Διαχείρισης, www.ypeka.gr.

φύσης, 2. Περιοχές προστασίας της φύσης, 3. Φυσικά πάρκα, 4. Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών, που διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, Ζώνες Ειδικής Προστασίας και Καταφύγια Άγριας Ζωής, και **5. Προστατευόμενα τοπία**.

Αναφέρεται ότι δεν υπάρχει χαρακτηρισμός προστατευόμενης περιοχής στην ΠΔΕ βάσει των νέων κατηγοριών χαρακτηρισμού του άρθρου 18 του Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Συμπληρωματικά με τις προστατευόμενες περιοχές του Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, **λοιπές μορφές προστασίας** που εξετάζονται στην παρούσα ενότητα είναι οι εξής:

- Εθνικοί Δρυμοί²⁶.
- Αισθητικά Δάση²⁷.
- Προστατευτικά Δάση²⁸.
- Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης²⁹.
- Καταφύγια Άγριας Ζωής³⁰.
- Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές.
- Εκτροφεία θηραμάτων³¹.

Από τις ως άνω προστατευόμενες περιοχές στην ΠΔΕ απαντώνται οι εξής μορφές προστασίας: **Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής και Εκτροφεία θηραμάτων.** Ειδικότερα:

Η ΠΔΕ φιλοξενεί 2 από τα 19 Αισθητικά Δάση της χώρας: **το Αισθητικό Δάσος Σελέμνου και Χαράδρου** (ΦΕΚ 99/Α/11.04.1974) και το **Αισθητικό Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων** (ΦΕΚ 404/Δ/20.10.1977). Και τα 2 εν λόγω Αισθητικά Δάση χωροθετούνται στην ΠΕ Αχαΐας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί εδώ πως το άρθρο 5 του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α') γίνεται ειδική αναφορά για τα Αισθητικά Δάση³².

²⁶ Οι Εθνικοί Δρυμοί περιλαμβάνουν εκτάσεις, στις περισσότερες από τις οποίες κυριαρχεί ο δασικός χαρακτήρας, με ιδιαίτερο οικολογικό και επιστημονικό ενδιαφέρον. Έχουν κηρυχθεί 10 Εθνικοί Δρυμοί στην χώρα βάσει του Ν.Δ. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν.Δ. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικος».

²⁷ Τα Αισθητικά Δάση έχουν θεσμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας και περιλαμβάνουν δασικά τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον, που έχουν σκοπό εκτός από την προστασία της φύσης να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. Ως Αισθητικά Δάση έχουν χαρακτηριστεί 19 περιοχές της χώρας που καταλαμβάνουν συνολικά έκταση ίση με 32.506 ha.

²⁸ Ως προστατευτικά δάση χαρακτηρίζονται αυτά που φύονται σε κατωφέρειες και που προστατεύουν και συγκρατούν το έδαφος από καταπτώσεις, πλημμύρες και χείμαρρους. Επίσης αυτά που βρίσκονται στις όχθες ποταμών, ρεμάτων και θαλασσών και αυτά που προστατεύουν πηγές, ρέματα, τοπία ιστορικής αξίας, μνημεία, κ.ά.

²⁹ Σε αυτά περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιήθηκε βάσει του δασικού κώδικα. Έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης στην χώρα με συνολική έκταση 16.840 ha. Η πλειονότητα των μνημείων αυτών καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα.

³⁰ Με τις διατάξεις του άρθρου 57, παρ. 1, 2 και 3 του Ν. 2637/1998 (ΦΕΚ 200/Α/27.088.1998) τροποποιήθηκαν οι διατάξεις του Ν.Δ. 86/69 (άρθρο 253, 254 παρ. 5, 6, 7 & 8 όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 3 & 4 του Ν. 177/1975 (ΦΕΚ 205 Α'), που αφορούν τα καταφύγια θηραμάτων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του Ν. 2637/1998 ο θεσμός των καταφυγίων θηραμάτων άλλαξε φιλοσοφία. Η μέχρι τώρα λειτουργία τους είχε σαν σκοπό την αύξηση των θηρευόμενων ειδών εντός του καταφυγίου. Τα καταφύγια θηραμάτων πλέον μετονομάζονται αυτοδικαίως σε Καταφύγια Άγριας Ζωής και δεν απαιτείται γι' αυτό νέα διαδικασία επανακήρυξής τους (παρ. 1, άρθρο 57). Οι λειτουργίες που πρέπει να επιτελούν, τα κριτήρια επιλογής τους καθώς και οι σκοποί που πρέπει να επιτυγχάνονται μέσω του νέου θεσμού, είναι περισσότερο σύνθετοι, πολύπλοκοι και αποσκοπούν στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, στην προστασία των ειδών, καθώς στη διατήρηση των σπάνιων και απειλούμενων ειδών της πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας, καθώς και στην προστασία και την αύξηση του πληθυσμού των θηραμάτων. Κατά συνέπεια, ο στόχος ενός καταφυγίου άγριας ζωής δεν επικεντρώνεται πλέον μόνο στα θηράματα, αλλά σε όλα τα είδη άγριας πανίδας, αυτοφυούς χλωρίδας αλλά και του οικοσυστήματος γενικά.

³¹ Τα εκτροφεία θηραμάτων προβλέπονται από τον Ν. 177/1975 (ΦΕΚ 205/Α/27.09.1975), όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/1998 (ΦΕΚ 200/Α/27.088.1998). Τα Κρατικά Εκτροφεία θηραμάτων στην χώρα μας είναι 21, με συνολική έκταση 3.603 ha.

³² «α) Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes/ seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάρκο, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό. Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροκίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες.

β) Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως

Από τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης στην ΠΔΕ εντοπίζονται **8 από τα συνολικά 51 που απαντώνται στην χώρα: το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας, οι βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου, ο πλάτανος του Παιουσανία στο Αίγιο, η δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας, ο πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων, ο πλάτανος της Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων, οι δώδεκα βρύσες του Αιγίου και το κλήμα των Καλαβρύτων. Τα ΦΕΚ χαρακτηρισμού των προαναφερόμενων περιοχών ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.**

Πίνακας 3.5.1.γ-4: Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδος

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	ΦΕΚ
Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας	773/Β/1985
Οι βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου	121/Δ/1980
Ο πλάτανος του Παιουσανία στο Αίγιο	738/Β/1976
Η δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	121/Δ/1980
Ο πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων	773/Β/1985
Ο πλάτανος της Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων	656/Β/1986
Οι δώδεκα βρύσες του Αιγίου	738Β/1976
Το κλήμα των Καλαβρύτων	738/Β/1975

Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, η πλειονότητα των ως άνω Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα.

Και για τα Αισθητικά Δάση, έτσι και για τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης υπάρχουν σχετικές αναφορές στο άρθρο 5 του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α')³³.

Αναφορικά με τα Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χωροθετείται ένας επαρκής αριθμός: **31 ΚΑΖ**, εκ των οποίων 16 ΚΑΖ απαντώνται στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 11 ΚΑΖ στην ΠΕ Αχαΐας και 4 ΚΑΖ στην ΠΕ Ηλείας. Στοιχεία σχετικά με την ονομασία του κάθε ΚΑΖ, την έκταση που καταλαμβάνει και το ΦΕΚ χαρακτηρισμού ως ΚΑΖ παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 3.5.1.γ-5: Καταφύγια Άγριας Ζωής στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδος

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Έκταση (ha)	ΦΕΚ
Περγάντι-Ξηρόμερος (Μοναστηρακίου-Βάτου-Θυρίου)	4.002,504	419/Β/1985

δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.

γ) Τοπία που έχουν κηρυχθεί ως αισθητικά δάση, ως περιαστικά δάση, ως προστατευόμενα δάση και ως διατηρητέα μνημεία της φύσης, εντάσσονται δια του παρόντος στην αντίστοιχη κατηγορία. Για τα ήδη κηρυγμένα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ρυθμίζονται οι όροι ένταξής τους».

³³ «α) Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes/ seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάрко, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό. Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροκίεες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες.

β) Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.

γ) Τοπία που έχουν κηρυχθεί ως αισθητικά δάση, ως περιαστικά δάση, ως προστατευόμενα δάση και ως διατηρητέα μνημεία της φύσης, εντάσσονται δια του παρόντος στην αντίστοιχη κατηγορία. Για τα ήδη κηρυγμένα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ρυθμίζονται οι όροι ένταξής τους».

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Έκταση (ha)	ΦΕΚ
Ι.Μ. Ρέθα και Ι.Μ. Λόγγος Δήμων Αμφιλογίας, Μενιδίου, Ινάχου	3.270,39	972/Β/2003
Πεταλάς (Αμφιλογίας-Κεχρινιάς-Παπαδάτου-Στάνου)	14.723,758	834/1979
Κανάλα (Βάλτου)	3.577,645	700/1980
Καντήλια-Βαλτί (Αστακού)	2.419,599	452/1985
Περιοχή Τούρκος - Παπαντωνέικα Δήμου Αγρινίου	580,891	865/Β/2000
Περιοχή Δήμου Παρακαμπιλιών και Παναϊτωλικού στη θέση Πλατύ - Φουρκού - Άνεμοι Κόθροϊτων	913,965	865/Β/2000
Ψωριάτικο Δήμου Παρακαμπιλιών	288,638	836/Β/2000
Ασπρολίθι Δήμου Μεσολογγίου	1.602,57	1033/Β/2001
Όρος Αράκυνθος-Ματαράγκας-Γαβαλού	1.572,248	511/1982
Αγ. Κωνσταντίνος-Μαλαθούνα (Παλαιοπούργου-Σίμου-Ελευθεριανής)	1.481,524	739/Β/1976
Αφροξυλιά-Βαμβακού (Μαμουλάδων-Αφροξυλιάς-Βαμβακούς)	2.163,337	757/Β/1982
Τρικόρφου, Καλαβρούζας, Μακύνειας και Βλαχομάνδρας Δήμων Χάλκιας, Αντιρρίου και Ναυπάκτου	2.558,295	1215/Β/2001
Σπαρτιά - Δρυμώνα Δήμων Παραβώλας και Θέρμου	2.633,368	865/Β/2000
Μέγα Λάκος - Πύργος Δήμου Θέρμου	1.535,33	865/Β/2000
Βιότοπος Δάσους Στροφυλιάς - Λίμνης Προκόπου-Λάμιας Δήμου Λαρισσού	2.650,556	39/Β/2002
Κεροβούνι και Πέρπιανη Δήμου Πλατάνου	1.677,303	1215/Β/2001
Γερακιού-Περιστερίου Δ.Αμαλιάδας:θέσεις Κεραμυδά,Ονιά,Βρεστά,Τσαπαρέικα,Κάστρο,Φούρνοι,Φουρνολάγκαδο,Παλαιολάνθη,Πάτωμα κλπ	1.479,029	959/Β/2001
Τρανόρεμα-Δρακότρυπα (Ζηριών)	581,304	494/Β/1984
Αλυκή (Αιγίου)	90,076	601/Β/1978
Άνω Καστρίτσι-Σούλι	1.625,154	407/Β/1981
Αγιαννιώτικο Βουνό (Λακκάς-Μυρόβρυσης-Τούμπας)	445,163	293/Β/1983
Αγ. Νικόλαος-Γούρνα (Διακοφτού-Μαμουσιάς-Τράπεζας)	2.236,613	698/Β/1982
Κομποβούνι (Μιτόπολης-Χιόνας)	1.514,933	779/Β/1976
Δοξάρας-Κορίζα (Καρλεντζίου-Δροσιάς-Σπαρτιάς)	724,593	757/Β/1976
Κάτω Σαμικό-Ξηροχώρι-Σμέρνα-Γραϊκά-Βρίνα	1.930,553	541/Β/1990
Ζαχοβούνι-Πρεσκαβίτα (Καλλιθέας-Λιβαδακίου-Αμυγδαλέων)	1.351,427	599/Β/1976
Κιβούρια-Ροδινά (Καλιδόνας-Ροδιών-Σχινών)	552,74	595/Β/1986
Βαλιμή-Περιστερά (Εξοχής-Βελλάς)	2.696,294	584/Β/1978
Κράστωνη-Σοκαρά	1.101,205	923/Β/1976
Λαγκάδας-Φτέρες-Βαγένη-Καστράκι (Καστριών)	498,029	625/1978

Πηγή: Δημόσια Ανοικτά Δεδομένα, Οκτώβριος 2012.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναφερθεί ότι, **σύμφωνα με τον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» και ειδικότερα τις διατάξεις του άρθρου 21 (Μεταβατικές διατάξεις), παρ.2**, οι περιοχές που είναι **χαρακτηρισμένες ως Καταφύγια Άγριας Ζωής μέχρι την 31^η Μαρτίου 2011 (ημερομηνία δημοσίευσης ΦΕΚ) εντάσσονται στις διατάξεις του άρθρου 5 του ως άνω νόμου για την βιοποικιλότητα (Ν.3937/2011)**³⁴.

³⁴ Το άρθρο 5 του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α') αναφέρει για τα ΚΑΖ:

«α) Ως καταφύγια άγριας ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, ή, τέλος, ως σημαντικοί θαλάσσιοι οικοτόποι. Ως καταφύγια άγριας ζωής μπορούν να χαρακτηρίζονται και οι οικολογικοί διάδρομοι μεταξύ άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5.

β) Μέσα στα καταφύγια άγριας ζωής απαγορεύονται η θήρα, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η αλιεία, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η καταστροφή ζώων με φυσική βλάβηση με κάθε τρόπο, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η ανάπτυξη ιχθυοκαλλιέργειών, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας.

Η εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων όπως και δρόμων επιτρέπεται, εάν έχει υποβληθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων τύπου Α και έχει χορηγηθεί έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

γ) Μέσα στα καταφύγια άγριας ζωής, οι αρμόδιες κατά περίπτωση υπηρεσίες μπορούν να εγκρίνουν ή να προγραμματίζουν και να εκτελούν ειδικά έργα βελτίωσης του βιοτόπου και έργα ικανοποίησης των οικολογικών αναγκών του βιολογικού κύκλου των ειδών της άγριας πανίδας και της αυτοφυσικής χλωρίδας και ιδίως αναδάσωση, διατήρηση ακαλλιέργητων εκτάσεων, διατήρηση εκτάσεων με τοπικές ποικιλίες, διατήρηση φυτοφρακτών, έργα αναβάθμισης και αποκατάστασης υγροτοπικών εκτάσεων, δημιουργία και ανάπτυξη ζωνών φυσικής βλάστησης, δημιουργία δένδροστοιχιών κατά μήκος των αγροτικών δρόμων και ελωδών εκτάσεων. Τα έργα αυτά περιγράφονται σε ειδικές μελέτες διαχείρισης, οι οποίες εγκρίνονται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Οι προδιαγραφές για τη σύνταξή τους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Επίσης, το άρθρο 6, παρ.2, του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α') αναφέρει για τα ΚΑΖ:

«Για το χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως καταφυγίου άγριας ζωής εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με βάση ειδική έκθεση που τεκμηριώνει την οικολογική ή άλλη φυσική αξία της περιοχής.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ημερομηνίες δημοσίευσης των ΦΕΚ χαρακτηρισμού των ΚΑΖ που χωροθετούνται στην ΠΔΕ (βλ. προηγούμενο πίνακα) προκύπτει ότι, τα υφιστάμενα ΚΑΖ των ΠΕ Αχαΐας, Ηλείας και Αιτωλοακαρνανίας υπάγονται πλέον στις διατάξεις του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α').

Αναφορικά με τα **Εκτροφεία Θηραμάτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας απαντώνται πέντε:** το Βατάκι (Βλαχομάνδρας Ναυπακτίας), η Δαφνιώτισσα (Κεραμιδιάς), το Καλούσιο Αχαΐας, η Σουβαρδού Καλαβρύτων και το Σαραντάπηχο Αχαΐας. Συνοπτικά στοιχεία για την έκταση και την ημερομηνία ίδρυσης τους παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 3.5.1.γ-6: Εκτροφεία Θηραμάτων στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδος

ΕΚΤΡΟΦΕΙΑ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ
ΒΑΤΑΚΙ (ΒΛΑΧΟΜΑΝΔΡΑΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ)	146,312	1988
ΔΑΦΝΙΩΤΙΣΣΑ (ΚΕΡΑΜΙΔΙΑΣ)	2,428	1977
ΚΑΛΟΥΣΙΟ ΑΧΑΪΑΣ	109,759	1977
ΣΟΥΒΑΡΔΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	248,786	1977
ΣΑΡΑΝΤΑΠΗΧΟ ΑΧΑΪΑΣ	11,898	1977

3.5.2 Αξιόλογα τοπία (με ειδική αναφορά στους κινδύνους υποβάθμισης) - χαρακτηρισμένοι χώροι

Στην παρούσα ενότητα γίνεται αναφορά στα αξιόλογα τοπία που εντοπίζονται στην ΠΔΕ. Διευκρινίζεται πως τα στοιχεία που παρατίθενται αφορούν ως επί το πλείστον στα τοπία που έχουν κηρυχτεί με βάση τις διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας, είτε των τοπίων που έχουν αναγνωριστεί από ερευνητικά προγράμματα και παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη αισθητική αξία. Τα τοπία αυτά είναι γνωστά ως «Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους».

Για το σύνολο των παραπάνω τοπίων γίνεται διακριτή αναφορά στους κινδύνους και στις οχλήσεις που συνεισφέρουν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο στην σταδιακή και ολοένα αυξανόμενη υποβάθμισή τους.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στα αξιόλογα τοπία της περιοχής μελέτης (Δυτικής Ελλάδας) εντάσσονται και οι ειδικότερες μορφές προστασίας που εντοπίζονται και για τις οποίες έγινε εκτενής αναφορά σε άλλη ενότητα, όπως π.χ οι Ειδικές Ζώνες Προστασίας και οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα του Δικτύου Natura 2000, οι Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (περιοχές Ramsar), τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, τα Αισθητικά Δάση, τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, κ.λπ. **Για τα συγκεκριμένα τοπία θα γίνουν ειδικότερες αναφορές στην διακριτή Μελέτη Τοπίου που θα υποβληθεί σε μεταγενέστερο στάδιο. Η παρούσα δηλαδή ενότητα περιορίζεται στις αναφορές που πραγματοποιούνται στα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.**

Έτσι, όσον αφορά στα **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους** γίνεται γνωστό πως η έρευνα εστίασε στα εξής:

α) Στα **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους**, ο χαρακτηρισμός των οποίων προέκυψε από τον Ν.1465/1950, ο οποίος συμπληρώνει τον Ν.5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων»³⁵.

β) Στα **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους**, ο χαρακτηρισμός των οποίων προέκυψε από το ερευνητικό πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ (1995) με θέμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους»³⁶. Τα στοιχεία του προαναφερόμενου προγράμματος περιέχονται στη βάση

Στην πράξη χαρακτηρισμού καθορίζονται προτεραιότητες διατήρησης για την κάθε περιοχή. Σε περιοχές, στις οποίες λειτουργεί αεροδρόμιο, για το χαρακτηρισμό και την οριοθέτησή τους απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας. Αποχαρακτηρισμός ή μείωση της έκτασης της προστατευόμενης περιοχής επιτρέπεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού ύστερα από αιπολογημένη γνώμη του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης».

Τέλος, το άρθρο 21, παρ.4, εδαφ. β, του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α') αναφέρονται και τα εξής:

«Μέχρι τη σύνταξη των προδιαγραφών των ειδικών εκθέσεων της παραγράφου 6 του άρθρου 6 και εφόσον η εφαρμογή των τελευταίων δεν θέτει σε κίνδυνο τη φυσιογνωμία των συγκεκριμένων περιοχών, επιτρέπεται ο χαρακτηρισμός περιοχών ως περιφερειακών πάρκων, καταφυγίων άγριας ζωής ή προστατευόμενων τοπίων με βάση έκθεση που περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο: α) την ακριβή ψηφιακή οριοθέτηση, ονομασία και έκταση της περιοχής, β) τους σκοπούς διατήρησης, γ) περιγραφή και αξιολόγηση των προστατευτέων οικολογικών χαρακτηριστικών, των ειδών χλωρίδας και πανίδας και της κατάστασης διατήρησής τους, δ) τις υφιστάμενες χρήσεις και πιέσεις και ε) τις προτάσεις διαχείρισης».

³⁵ Η έκταση που περιλαμβάνει σημαντικό τμήμα φυσικού περιβάλλοντος με αξιολογημένη αισθητική αξία, η οποία χρήζει προστασίας και διατήρησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και όπου επιβάλλονται διάφοροι περιορισμοί και απαγορεύσεις στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων ο έλεγχος και ο περιορισμός της δόμησης, η θέσπιση ειδικών μορφολογικών στοιχείων στα κτίρια και στις διάφορες κατασκευές κ.λπ. Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους προβλέπονται από τον Ν. 1465/1950, ο οποίος συμπληρώνει τον Ν. 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων». Η αρμοδιότητα για τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) περιήλθε από το Υπουργείο Πολιτισμού στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ (νυν ΥΠΕΚΑ), βάσει του ΠΔ 161/1984 (ΦΕΚ 54 Α').

(Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, <http://archaeocadastre.culture.gr/el/shetika-me-to-ergo/orismoi>).

³⁶ Το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέθεσε τον Νοέμβριο του 1995 στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ερευνητικό πρόγραμμα με θέμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους». Κατά την εκπόνηση του προγράμματος αναπτύχθηκε μεθοδολογία για τον καθορισμό κριτηρίων επιλογής και αξιολόγησης των ΤΙΦΚ. Τα κριτήρια

δεδομένων του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, με την επωνυμία ΦΙΛΟΤΗΣ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω κατηγορίες στην ΠΔΕ απαντώνται τα εξής Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.

α) Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Ν.1465/1950, Ν.5351/1932)

Σύμφωνα με τις διατάξεις τις ως άνω αρχαιολογικής νομοθεσίας, στην ΠΔΕ απαντώνται 8 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους. Λεπτομέρειες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.5.2-1: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Ν.1465/1950, Ν.5351/1932) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδος

Α/Α	Αριθμός Υ.Α	Αριθμός ΦΕΚ	Τίτλος ΦΕΚ
1	ΥΑ Φ31/44305/3437/2 8-9-1973	ΦΕΚ 1195/Β/05.10.1973	Περί χαρακτηρισμού της μεταξύ Μεσολογγίου και Αγρινίου στενωπού, υπό την ονομασίαν "Κλεισούρα" ως τόπον ιστορικού και τοπίου και ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
2	ΥΑ Φ31/51494/3888/1 8-12-1973	ΦΕΚ 1486/Β/27.12.1973	Περί χαρακτηρισμού πόλεως Ναυπάκτου ως τόπου ιστορικού και ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
3	ΥΑ Α/Φ31/4261/170/10 -3-1975	ΦΕΚ 325/Β/19.03.1975	Περί χαρακτηρισμού όρου Βαράσσοβας ως τόπου ιστορικού και τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
4	ΥΑ Α/Φ31/48890/5615/ 29-12-1976	ΦΕΚ 2/Β/08.01.1977	Περί χαρακτηρισμού Πλατείας Υψηλών Αλωνίων Αιγίου ως τόπου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
5	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Φ07/23 610/958/7-6-1980	ΦΕΚ 633/Β/08.07.1980	Περί κηρύξεως περιοχής Αρχαίας Ολυμπίας ως τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ07 /55685/2138/22-9- 1980	ΦΕΚ 1008/Β/4-10-1980	Περί συμπληρώσεως αποφάσεως κηρύξεως Αρχαίας Ολυμπίας ως τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
6	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ07 /65037/2543/2-1- 1981	ΦΕΚ 112/Β/24.02.1981	Περί κηρύξεως της περιοχής Καϊάφα Νομού Ηλείας ως αρχαιολογικού χώρου και τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
7	ΥΑ ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ07 /66969/2288/12-11- 1982	ΦΕΚ 305/Β/31.05.1983	Κήρυξη Αγ. Ανδρέου Κατακόλου Νομού Ηλείας ως αρχαιολογικού χώρου και τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
8	ΥΑ ΥΠΠΕ/Α1/Φ07/257 39/1006/7-5-1982	ΦΕΚ 414/Β/24.06.1982	Χαρακτηρισμός της Ανω Φινάλειας ως αρχαιολογικού χώρου και τοπίου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, <http://listedmonuments.culture.gr>.

β) Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΥΠΕΧΩΔΕ, Ερευνητικό Πρόγραμμα «Οριοθέτηση και καθορισμός...Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους»)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από το πρόγραμμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1996-1999) στην ΠΔΕ απαντώνται

σχετίζονται τόσο με την ποιότητα (π.χ. ανάγλυφο, βλάστηση, χλωρίδα, ύπαρξη μνημείων, παραδοσιακός χαρακτήρας κλπ.) όσο και με τη χρήση και διαχείρισή τους (ανάγκες και δυνατότητες προστασίας). Επίσης, σχεδιάστηκε και οργανώθηκε βάση δεδομένων με τις διαθέσιμες πληροφορίες που συλλέχθηκαν για την κάθε περιοχή και προτάθηκαν γενικά και ειδικά μέτρα προστασίας και διαχείρισης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του προγράμματος 507 περιοχές έχουν κηρυχθεί από το Υπ. Πολιτισμού στην πλειονότητά τους ως ΤΙΦΚ, αλλά επίσης ως παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέοι οικισμοί, ως αρχαιολογικοί χώροι και ως χώροι ειδικής προστασίας. Βάση των κριτηρίων που διαμορφώθηκαν, αξιολογήθηκαν τα ήδη κηρυγμένα καθώς και 271 προτεινόμενα ΤΙΦΚ. Δηλαδή, από τα 778 τοπία, με «περιορισμούς δόμησης» τα 449 (ΤΙΦΚ), που έχουν συνολική έκταση 6.270 τετραγωνικά χιλιόμετρα (δηλαδή 6.270.000 στρέμματα) ή 4,8% της χερσαίας έκτασης της χώρας προτείνεται να ενταχθούν στο καθεστώς προστασίας που προβλέπεται από το Ν.1650/86. Τα στοιχεία που αφορούν αυτές τις περιοχές περιέχονται στη βάση δεδομένων του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, με την επωνυμία ΦΙΛΟΤΗΣ. Η βάση δεδομένων αυτή, στηρίχθηκε (σύμφωνα με τις πληροφορίες που αναφέρει η ιστοσελίδα «ΦΙΛΟΤΗΣ») στα αποτελέσματα που προέκυψαν από το πρόγραμμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1996- 1999). Τα δεδομένα των ΤΙΦΚ έχουν ενημερωθεί μέχρι το 1999. Στη συνέχεια έχουν προστεθεί – (σύμφωνα πάντα με όσα αναφέρονται στην ιστοσελίδα του ΦΙΛΟΤΗΣ) και νεώτερα ΤΙΦΚ τα οποία δεν είχαν εντοπισθεί από το πρόγραμμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας των ΤΙΦΚ».

συνολικά 27 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, εκ των οποίων 14 εντοπίζονται στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 7 στην ΠΕ Αχαΐας και 6 στην ΠΕ Ηλείας.

Συνοπτικά στοιχεία παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 3.5.2-2: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΥΠΕΧΩΔΕ, ερευνητικό πρόγραμμα 1996-1999) στην Περιφ. Δυτικής Ελλάδος

Κωδικός	Όνομασία
Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας	
AT2011026	Δάσος Βαλανιδιάς Σκουρτού-Παλιομάνινας
AT2011010	Δάσος Φράξου Λεσινίου
AT2080112	Κλεισούρα Μεσολογγίου
AT2011097	Λίμνη Κομήτη Βόνιτσας
AT2011101	Λόφος και φρούριο Βόνιτσας
AT2010028	Ναύπακτος
AT2011100	Νησάκι Κουκουμίτσα Βόνιτσας
AT2011102	Νησίδα Κλείσοβα και λιμνοθάλασσα Κλείσοβας
AT2011024	Νησίδα Οξειά
AT2011098	Νησίδες Αγίου Νικολάου
AT2010026	Όρος Βαράσοβα
AT2011040	Στενά Αχελώου
AT2011011	Φαράγγι Κότσαλου
AT2011099	Φρούριο Αγ. Μαύρας και περιβάλλον χώρος
Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας	
AT1011066	Βράχος Αγ. Λεοντίου Μονής Ταξιαρχών
AT1011015	Λίμνη Τσιβλού
AT1011065	Μονή Μακελαριάς, Βράχος, Γερακοβούνι, Λίμνη Ρακίτα
AT1011123	Μπουφούσκια Αιγίου
AT1011017	Πηγές Ποταμού Αροανίου
AT1011016	Πηγές Ποταμού Λάδωνα
AT1011024	Φαράγγι Βουραϊκού
Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας	
AT1011003	Ακρωτήριο Αγ. Ανδρέα Κατάκλων
AT1011067	Ανδρίτσαινα
AT1010004	Αρχαία Ολυμπία
AT1011007	Λίμνη και Δάσος Καϊάφα
AT1011012	Μονή Κρεμαστής
AT1011011	Παραπόταμοι Αλφειού

Στα τοπία του ως άνω πίνακα συμπεριλαμβάνεται και το τοπίο «Ζαρούχλα - Περιστέρα» με κωδικό AT9900012, το οποίο αναγνωρίστηκε μεταγενέστερα του 1999 που ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας των ΤΙΦΚ».

Αναφορικά με τους κυριότερους κινδύνους υποβάθμισης των ως τοπίων αυτών συνολικά αναφέρονται οι εξής α) ανεξέλεγκτη βόσκηση, β) παράνομο κυνήγι (λαθροθηρία), γ) υπεραλίευση και χρήση μη ορθών αλιευτικών πρακτικών, δ) καλλιέργειες, ε) αλόγιστη χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων, στ) αναδασώσεις χωρίς σχεδιασμό και μέριμνα, ζ) εγκατάλειψη παραδοσιακών καλλιεργειών, η) παράνομες αμμοληψίες / χαλικοληψίες, θ) ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων, ι) παράνομη απόρριψη μπαζών, κ) χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), λ) εργασίες οδοποιίας, μ) παράνομη (αυθαίρετη) οικοδόμηση, ν) φυσικές και ανθρωπογενείς πυρκαγιές, ξ) Παράνομη και ανεξέλεγκτη υλοτομία, ο) ακαλαίσθητη αρχιτεκτονική, π) παράνομες απολήψεις νερού (π.χ για άρδευση), ρ) Αποστραγγίσεις / αποξηράνσεις, σ) ποιοτική υποβάθμιση (ρύπανση) επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τ) χρήση μηχανοκίνητων τροχοφόρων σε περιοχές ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, υ) μαζικός τουρισμός και άναρχη τουριστική ανάπτυξη, φ) παράνομες τουριστικές εγκαταστάσεις (π.χ αυθαίρετη κατασκήνωση), χ) η τουριστική «αξιοποίηση» των παραλιακών ζωνών.

Αξίζει να αναφερθεί πως η χώρα μας κύρωσε πρόσφατα με νόμο την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο [βλ. Ν. 3827/2010 (ΦΕΚ 30/Α/25.02.2010) «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου»]. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό το τοπίο διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο δημοσίου συμφέροντος από άποψη πολιτισμική, οικολογική, περιβαλλοντική και κοινωνική και συνιστά πόρο ευνοϊκό για την οικονομική δραστηριότητα, του οποίου η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός μπορεί να συμβάλει ακόμη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Επιπλέον, το τοπίο συμβάλλει στη διαμόρφωση της τοπικής κουλτούρας και αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ευρωπαϊκής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συνεισφέροντας στην ανθρώπινη ευημερία και παγίωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Το τοπίο αποτελεί ακόμη ένα σημαντικό μέρος της ποιότητας ζωής των ανθρώπων οπουδήποτε, σε αστικές περιοχές και στην ύπαιθρο, σε υποβαθμισμένες περιοχές, όπως και

σε περιοχές υψηλής ποιότητας, σε περιοχές αναγνωρισμένες ως εξαιρετικού φυσικού κάλλους, όπως και σε περιοχές χωρίς ιδιαιτερότητες.

Στο πλαίσιο των παραπάνω αναφορών γίνεται γνωστό, τέλος, πως ειδικές αναφορές για το τοπίο γίνονται και στο άρθρο 5 του Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α') «Διατήρηση βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»:

γ) Τοπία που έχουν κηρυχθεί ως αισθητικά δάση, ως περιαστικά δάση, ως προστατευόμενα δάση και ως διατηρητέα μνημεία της φύσης, εντάσσονται δια του παρόντος στην αντίστοιχη κατηγορία. Για τα ήδη κηρυγμένα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με απόφαση Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ρυθμίζονται οι όροι ένταξής τους».

3.5.3 Πηγές ρύπανσης

Η **παραγωγή και η ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων** συνιστούν μια από τις βασικότερες πηγές ρύπανσης στην ΠΔΕ. Το πρόβλημα αυτό αποκτά σοβαρές διαστάσεις αναλογιζόμενοι ότι, η απουσία ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων συμβάλλει στην σταδιακή και ολοένα αυξανόμενη υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ έδαφος, επιφανειακοί και υπόγειοι υδατικοί πόροι, είδη χλωρίδας / πανίδας / ορνιθοπανίδας, κλπ.). Επιπλέον, είναι κοινά αποδεκτό ότι τα ζητήματα των στερεών απορριμμάτων επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της υπαίθρου ή / και των μεγαλύτερων αστικών κέντρων, ενώ δεν είναι λίγα τα περιστατικά στην χώρα που υπήρξαν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια.

Η **Δυτική Ελλάδα παράγει ένα σημαντικό όγκο στερεών απορριμμάτων**, ο οποίος σύμφωνα με στοιχεία του 2010 ανέρχεται σε **454.275 tn/y** (συμπεριλαμβάνονται βιομηχανικά απόβλητα προσομοιάζοντα με αστικά και απόβλητα συσκευασιών). Από τις 3 ΠΕ η **Αχαΐα φαίνεται να παράγει το μεγαλύτερο μέρος του όγκου των απορριμμάτων (212.950 tn/y)**, ακολουθεί η **Αιτωλοακαρνανία (139.725 tn/y)** και τελευταία έρχεται η **Ηλεία (101.600 tn/y)**³⁷.

Στην Περιφέρεια³⁸ εκτός των παραπάνω αναφερόμενων ποσοτήτων, παράγονται επιπλέον³⁹:

- Μη επικίνδυνες ιλύες εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, ~45.000 tn/y.
- Μεταχειρισμένα ελαστικά, ~4.000 tn/y.
- Οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους, ~7.000 Τεμ.
- Στερεά απόβλητα ηλεκτρικού & ηλεκτρονικού εξοπλισμού, ~13.000 tn/y.
- Ιατρικά απόβλητα, ~1.300 tn /y
- Προϊόντα Εκσκαφών & Κατεδαφίσεων (γενικά Αδρανή Απόβλητα), ~270.000 tn/y.

Αναλογιζόμενοι τις παραπάνω ποσότητες των παραγόμενων αστικών στερεών απορριμμάτων **καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των παραγόμενων όγκων**, αποσκοπώντας τόσο στην προστασία του περιβάλλοντος, όσο και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, από τις διαθέσιμες βιβλιογραφικές πηγές και στοιχεία [π.χ α) Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2011, Τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφ. Δυτικής Ελλάδας⁴⁰, β)

³⁷ Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2011, Τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφ. Δυτικής Ελλάδας.

³⁸ Σε επίπεδο χώρας, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας συμμετέχει ενεργά στην παραγωγή στερεών αποβλήτων με ποσοστό περίπου 6,50%, εκτός των γεωργικών και κτηνοτροφικών αποβλήτων, καθώς των ιλύων από Ε.Ε.Λ., όπου το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται περίπου σε 11-13%.

³⁹ Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2011, Τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφ. Δυτικής Ελλάδας.

⁴⁰ Σύμφωνα με το Τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας **η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας** διαιρείται σε τέσσερις (4) Διαχειριστικές Ενότητες (ΔΕ) και περιλαμβάνει και την Λευκάδα. Ειδικότερα: **1η Δ.Ε.**: Κατασκευάζεται ο Χ.Υ.ΤΑ Ναυπάκτου, στην εγκεκριμένη με χρηματοδότηση θέση, για την εξυπηρέτηση των Δήμων Αντιρρίου, Αποδοτίας, Θέρμου, Μακρυνείας, Ναυπάκτου, Πλατάνου, Πυλλήνης και Χαλκείας. Για την εξυπηρέτηση της ενότητας αυτής, κατασκευάζονται τρεις (3) Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στις εγκεκριμένες με χρηματοδότηση θέσεις των Δήμων Αποδοτίας, Πλατάνου και Θέρμου. **2η Δ.Ε.**: Κατασκευάζεται ο Χ.Υ.ΤΑ Στράτου, στην εγκεκριμένη με χρηματοδότηση θέση, για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Αγγελάστρου, Αγρινίου, Αμφιλοχίας, Αρακύνθου, Θεσιέων, Ινάχου, Μενιδίου, Νεάπολης, Παναιτωλικού, Παραβόλας, Παρακαμπυλίων Στράτου και Φυτειών. Για την εξυπηρέτηση της ενότητας αυτής, κατασκευάζονται ένας (1) Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στην εγκεκριμένη θέση του Δήμου Αμφιλοχίας της ΠΕ Αιτ/νίας. **3η Δ.Ε.**: Κατασκευάζεται ο Χ.Υ.ΤΑ Παλαίρου, στην εγκεκριμένη με χρηματοδότηση θέση, για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Αλυζίας, Ανακτορίου, Αστακού, Κεκροτίας και Μεδωνός. Επίσης από τον ίδιο Χ.Υ.ΤΑ έχει προταθεί να εξυπηρετείται και ο νομός Λευκάδος. Για την εξυπηρέτηση της ενότητας αυτής, κατασκευάζεται ένας (1) Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στην εγκεκριμένη θέση του Δήμου Αστακού ενώ προτείνεται και ένας (1) Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στην νήσο Λευκάδας για την εξυπηρέτηση όλων των Δήμων του νησιού. **4η Δ.Ε.**: Ολοκληρώνονται οι εργασίες του υπό κατασκευή Χ.Υ.ΤΑ Μεσολογγίου, για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Οινιάδων, Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου και Αιτωλικού.

Η **ΠΕ Αχαΐας** διαιρείται αρχικά σε τέσσερις (4) Διαχειριστικές Ενότητες και εν συνέχεια σε τρεις (3) Διαχειριστικές Ενότητες. Ειδικότερα λαμβάνοντας υπόψη την ωρίμανση των έργων Δ.Σ.Α θα λειτουργήσουν αρχικά τέσσερις (4) Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α), και ενδεχομένως ένας ή δύο Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ). Στην περίπτωση αυτή ισχύουν τα εξής: **1η Δ.Ε.**: Εξακολουθεί να λειτουργεί ο Χ.Υ.ΤΑ Πατρέων για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Πατρέων και Ρίου. **2η Δ.Ε.**: ο Χ.Υ.ΤΑ Δυτικής Αχαΐας, στην θέση «Φλόκα», για την

ΥΠΕΚΑ⁴¹ / Κατάλογος Λειτουργούντων ΧΥΤΑ ΑΣΤΙΚΩΝ - επικαιροποίηση 11.01.2012/
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=438&language=el-GR>, γ) Απόφαση αριθμ. 5509/103135 (ΦΕΚ 358/ΤΑΑΠΘ/30.12.2011) «Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Πατρέων Δήμου Πατρέων Νομού Αχαΐας⁴²», δ) Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων⁴³, / <http://www.apd-depin.gov.gr/contents.asp?id=303>] η ΠΔΕ δεν φαίνεται να υστερεί σημαντικά στα ζητήματα υποδομών διαχείρισης στερεών απορριμμάτων. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί πρόοδος σε ορισμένους τομείς όπως, κλείσιμο και αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), ανακύκλωση απορριμμάτων, προμήθεια και τοποθέτηση ειδικών κάδων για χαρτί – πλαστικό – γυαλί – οργανική ύλη, αξιολόγηση και εφαρμογή ενός συστήματος δίκαιης χρέωσης των δημοτικών τελών, δημιουργία νέων Κέντρων Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) για τις συσκευασίες και δημιουργία Κέντρων Ανακύκλωσης (ΚΑ) και κομποστοποίησης, ανάκτηση ενέργειας από την επεξεργασία των απορριμμάτων, κ.ά.

Στις βασικές πηγές ρύπανσης της ΠΔΕ συγκαταλέγονται και οι ανθρωπογενείς **οικονομικές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα (π.χ γεωργία, κτηνοτροφία, κ.λπ.)**, ιδιαίτερα με τον τρόπο με τον οποίο ασκούνται μέχρι και σήμερα. Οι επιπτώσεις των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων εντοπίζονται σημειακά ή διαχέονται και σε μεγάλες αποστάσεις. Η γεωργία φαίνεται να συμβάλλει καθοριστικά στην υποβάθμιση των εδαφικών και υδατικών πόρων. Η **ανεξέλεγκτη χρήση των αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων** συμβάλλει καθοριστικά σε περιβαλλοντικά προβλήματα σχετικά με την βιοποικιλότητα (π.χ μείωση ειδών χλωρίδας/πανίδας), τα ύδατα (π.χ ευτροφισμός) και το έδαφος (π.χ νιτρορύπανση εδαφικών πόρων, μείωση βιοποικιλότητας εδάφους).

Σημαντικές είναι οι επιπτώσεις της γεωργίας και στην ποσότητα των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών πόρων. **Οι παράνομες απολήψεις υδάτων και ο αυξημένος αριθμός γεωτρήσεων που δεν διαθέτουν άδειες χρήσης** συμβάλλει στην καθοριστική και ανεξέλεγκτη μείωση επιφανειακών και υπόγειων αποθεμάτων νερού. Επίσης, ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο **παραγόμενος όγκος απορριμμάτων από τις γεωργικές δραστηριότητες (π.χ πλαστικές σακούλες λιπασμάτων, μεταλλικές/ πλαστικές συσκευασίες φυτοφαρμάκων)** τα οποία απορρίπτονται σε αρδευτικούς αύλακες, ποτάμια, χειμάρρους, κ.ά. **Σύμφωνα με στοιχεία του Τριετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΠΔΕ τα γεωργικά υπολείμματα & άχρηστα γεωργικά προϊόντα εκτιμώνται σε ~45.000 tn/y.**

Οι **παράνομες απορρίψεις των υγρών αποβλήτων** και η **έλλειψη μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων σε πολλές βιομηχανικές εγκαταστάσεις** της Δυτικής Ελλάδας έχουν επίσης συμβάλλει στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. **Επιφανειακοί υδάτινοι αποδέκτες (π.χ λίμνες, λιμνοθάλασσες, χειμάρροι, ποταμοί, κ.ά) χρησιμοποιούνται συχνά πυκνά για την απόρριψη ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων από ελαιοτριβεία, τυροκομεία, χοιροτροφεία⁴⁴, σφαγεία, και άλλες συναφείς μονάδες**, προκαλώντας με τον τρόπο αυτό σημαντική υποβάθμιση στην ποιότητα των υδάτων, θανατώσεις ειδών ιχθυοπανίδας και άλλων ειδών πανίδας, ενώ δεν είναι λίγα τα περιστατικά όχλησης κατοίκων γειτονικών οικισμών από συνεπακόλουθα περιστατικά δυσοσμίες.

Τα προβλήματα που δημιουργούν οι παράνομες απορρίψεις των υγρών αποβλήτων φαίνεται να είναι πιο έντονα στις ΠΕ Ηλείας και Αιτωλοακαρνανίας. Αν αναλογιστεί κανείς ότι, οι περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις των ρυπογόνων μονάδων δεν συνοδεύονται από τον ανάλογο έλεγχο κατά την φάση λειτουργίας των έργων

εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Βραχναϊκών, Δύμης, Λαρισσού, Μεσσήτιδος, Μόρβης, Παραλίας, Τριταίας, Φαρρών, Ωλενίας, και τις Κοινότητες Καλεντζίου και Λεοντίου. 3η Δ.Ε.: Κατασκευάζεται ο Χ.Υ.Τ.Α Συμπολιτείας, στην εγκεκριμένη με χρηματοδότηση θέση, για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Αιγίου, Αροανίας, Ερινεού, Καραβρύτων, Λευκασίου, Παίων και Συμπολιτείας. Για την εξυπηρέτηση της ενότητας αυτής, ενδεχομένως απαιτείται και η κατασκευή ενός ή δύο (2) Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Καλαβρύτων, Παίων, Αροανίας και Λευκασίου. 4η Δ.Ε.: Κατασκευάζεται ο Χ.Υ.Τ.Α Αιγείρας, για την εξυπηρέτηση των πρώην Δήμων Αιγείρας, Ακράτας, και Διακοπτού.

Η ΠΕ Ηλείας αντιμετωπίζεται ως Ενιαία Διαχειριστική Ενότητα. Ειδικότερα, θα λειτουργήσει συνολικά ένας (1) Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α) και δύο (2) Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ). Ο αριθμός των ΣΜΑ μπορεί να διαφοροποιηθεί, ανάλογα με την θέση του Χ.Υ.Τ.Α ή της Εγκατάστασης Επεξεργασίας.

⁴¹ Σύμφωνα με τον κατάλογο λειτουργούντων ΧΥΤΑ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) του ΥΠΕΚΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας απαντώνται 6 ΧΥΤΑ που βρίσκονται σε λειτουργία: Μεσολογγίου, Ναυπάκτου, Πάτρας, Δυτικής Αχαΐας (Φλόκα), Ανατολικής Αιγιάλειας (Αιγείρας), Στράτου.

⁴² Για την αειφορική διαχείριση των στερεών αποβλήτων το ΓΠΣ Δήμου Πατρέων προβλέπει την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης, το οποίο θα περιλαμβάνει: συλλογή, ΣΜΑ, εργοστάσιο μηχανικής διαλογής, ανακύκλωση, ΧΥΤΥ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων). Η περιοχή του υφιστάμενου ΧΥΤΑ μετά τη λήξη λειτουργίας του προβλέπεται να μετατραπεί σε περιαστικό άλσος.

⁴³ Σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργεί 1 ΧΥΤΑ (του Δήμου Πατρέων), έχουν ολοκληρωθεί δύο ΧΥΤΑ (στο Μεσολόγγι και στην Ανατολική Αιγιάλεια), κατασκευάζονται δύο (στη Ναύπακτο και στη Δυτική Αχαΐα) ενώ βρίσκεται σε διαδικασία δημοπράτησης η κατασκευή επιπλέον δύο ΧΥΤΑ (στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας).

⁴⁴ Σύμφωνα με στοιχεία του Τριετούς Επιχειρησιακού Πρόγραμμα Περιφ. Δυτικής Ελλάδας τα κτηνοτροφικά απόβλητα εκτιμώνται σε ~230.000 tn/y.

για να διαπιστωθεί ότι οι σχετικοί βιολογικοί καθαρισμοί δεν κατασκευάζονται μόνον, αλλά και λειτουργούν, τότε γίνεται σαφές πως οι εν λόγω πηγές ρύπανσης χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης. Απαιτείται ταυτόχρονα απόδοση ευθυνών στον παραγωγό, στον κάτοχο των αποβλήτων, στους εμπόρους και τους μεσίτες (δηλαδή όλων των εμπλεκόμενων) και τον καθορισμό αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων στις υπηρεσίες για τη διαφανή διεκπεραίωση των αδειοδοτήσεων. Στην επίλυση του προβλήματος θα συνεισφέρει και η θέσπιση επιθεωρήσεων και ελέγχων με πλήρως κατανεμημένους ρόλους μεταξύ των υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης, των αποκεντρωμένων διοικήσεων και των περιφερειών, όπως επίσης και τον καθορισμό διοικητικών, αστικών και ποινικών κυρώσεων σε όλους τους εμπλεκόμενους στη διαχείριση των αποβλήτων.

Όσον αφορά στα **αστικά υγρά απόβλητα** και στην διαχείρισή τους η κατάσταση φαίνεται να είναι καλύτερη. Στην ΠΔΕ έχουν κατασκευασθεί ή βρίσκονται υπό κατασκευή μονάδες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων⁴⁵ σε μεγάλους και μικρότερους Δήμους της (βλ. ΕΕΛ⁴⁶ Αγρινίου, ΕΕΛ Μεσολογγίου, ΕΕΛ Ναύπακτου, ΕΕΛ Αμφιλοχίας, ΕΕΛ Θέρμου, ΕΕΛ Αιτωλικού, ΕΕΛ Αντίρριου⁴⁷, ΕΕΛ Βόνιτσας, ΕΕΛ Αστακού, ΕΕΛ Πάλαιρου, ΕΕΛ Πατρέων, ΕΕΛ Αιγίου, ΕΕΛ ΒΙ.ΠΕ Πατρών, ΕΕΛ Κάτω Αχαΐας, ΕΕΛ Βάρδα, ΕΕΛ Αμαλιάδας, ΕΕΛ Αρχαίας Ολυμπίας, ΕΕΛ Ζαχάρω, ΕΕΛ Γαστούνης – Βαρθολομιού⁴⁸, ΕΕΛ Ανδραβίδας – Λεχαιών – Τραγανού). Παραταύτα παραμένουν σε ορισμένες περιπτώσεις σημαντικά προβλήματα σχετικά με την διαχείριση των αστικών λυμάτων, τα οποία δημιουργούνται κατά την λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας. Έχουν διαπιστωθεί τεχνικής φύσεως προβλήματα που φτάνουν μέχρι σημείου αδυναμίας λειτουργίας. Κύρια αιτία φαίνεται να είναι η έλλειψη εξειδικευμένου και έμπειρου επιστημονικού προσωπικού, το οποίο μπορεί να παίζει καθοδηγητικό ρόλο στην σωστή λειτουργία τους.

Η **αστική και βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση** αποτελεί εξίσου σημαντική με τις παραπάνω πηγές ρύπανσης. Η **αστική ρύπανση** αφορά στις δομημένες περιοχές και κυρίως όσες από αυτές είναι πυκνοκατοικημένες. Οι πηγές ρύπανσης είναι κατά κύριο λόγο τα **οχήματα** και κατά δεύτερο λόγο η **θέρμανση**. Οι πηγές αυτές αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται ραγδαία ακολουθώντας την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας. Επειδή τόσο η χρήση των αυτοκινήτων, όσο και η χρήση της θέρμανσης μπορούν να θεωρηθούν σε πρώτη προσέγγιση ανάλογες του πληθυσμού τα προβλήματα αστικής ρύπανσης διαβαθμίζονται κατ' αυξητική έννοια από τις μικρές προς τις μεγάλες πόλεις. Τα προβλήματα αυτά επιδεινώνονται σε πολλές περιπτώσεις λόγω της κακής ρυμοτομίας των πόλεων, που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη ανοικτών χώρων και την ύπαρξη υψηλών κτιρίων σε δρόμους μικρού πλάτους.

Η **βιομηχανική ρύπανση** αφορά κύρια τις περιοχές όπου λειτουργούν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες. Η έννοια «μεγάλες βιομηχανικές μονάδες» περιλαμβάνει είτε τις πλέον ενεργότερες είτε αυτές που το είδος και η ποσότητα παραγωγής τους καθώς και η διακίνηση πρώτων υλών και προϊόντων δημιουργούν εκτεταμένα προβλήματα. Βιομηχανική ρύπανση εντοπίζεται και στις περιοχές όπου υπάρχει συσσώρευση πολλών έστω και μικρών βιομηχανιών και κυρίως τις περιοχές εκείνες όπου υπάρχει άμεση γειννίαση με κατοικημένες περιοχές.

Η **εξορυκτική δραστηριότητα** συγκαταλέγεται επίσης στις πηγές ρύπανσης με ενίοτε δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι επιπτώσεις της εξόρυξης αφορούν κυρίως στο τοπίο, στην βιοποικιλότητα, στον παραγόμενο θόρυβο, κ.ά. Μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται και η υποβάθμιση του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος (έκλυση σκόνης ή καυσαερίων) κατά τις διάφορες φάσεις των εξορυκτικών εργασιών, καθώς και – σπανιότερα - η ρύπανση των υδάτων. Σε κάθε περίπτωση το περιβαλλοντικό αποτύπωμα ενός εξορυκτικού έργου είναι δυνατόν να ελεγχθεί κι αυτό σχετίζεται με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, την ασφαλή λειτουργία, την διαχείριση των εξορυκτικών αποβλήτων και την περαιτέρω αποκατάστασή του. Πάντως μέχρι σήμερα, στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα ληπτέα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, συνήθως δεν στοχεύουν να εξαλείψουν τα προβλήματα, αλλά να τα περιορίσουν σε ανεκτά επίπεδα.

Σε συνέχεια των παραπάνω αναφορών για την εξορυκτική δραστηριότητα θα πρέπει να αναφερθεί πως ένα μείζον ζήτημα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα είναι και εκείνο των **παράνομων αμμοληψιών**. **Η μη επαρκής χωροθέτηση λατομικών ζωνών σε πολλές Περιφέρειες της χώρας έχει οδηγήσει σε περιστατικά αμμοληψιών από κοίτες ποταμών, χειμάρρων, κλπ. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνεται και η Δυτική Ελλάδα**. Το φαινόμενο αυτό έχει ήδη συμβάλει στην δημιουργία πολλών περιβαλλοντικών προβλημάτων, για τα οποία αν δεν υπάρξει άμεση μέριμνα θα προκληθούν περιστατικά ακόμη και μη

⁴⁵ ΥΠΕΚΑ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων - Βάση Δεδομένων Παρακολούθησης Λειτουργίας.

⁴⁶ Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων.

⁴⁷ Η ΕΕΛ Αντίρριου που εξυπηρετεί αποκλειστικά τον οικισμό Μολυκρείου πρόκειται να καταργηθεί και όλος ο Δήμος Αντίρριου θα εξυπηρετείται από την ΕΕΛ Ναυπάκτου.

⁴⁸ Σε αδράνεια βρίσκονται η ΕΕΛ Γαστούνη – Βαρθολομιού, που εξυπηρετούν τους οικισμούς Γαστούνη και Βαρθολομιό, καθώς επίσης και η ΕΕΛ Λεχαιών που εξυπηρετεί τους οικισμούς Ανδραβίδα και Τραγανό.

αναστρέψιμα. Στην μελέτη του ΥΠΕΚΑ⁴⁹ «Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείριση των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Δυτικής Πελοποννήσου, Βόρειας Πελοποννήσου και Ανατολικής Πελοποννήσου, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του Ν.3199/2003 και του ΠΔ 51/2007» περιστατικά αμμοληψίας συμβολίζονται σε ένα μεγάλο αριθμό επιφανειακών υδάτων της Δυτικής Ελλάδας (βλ. χάρτες μελέτης).

Μια άλλη βασική πηγή ρύπανσης που καταγράφεται στην Δυτική Ελλάδα είναι και εκείνη που οφείλεται στα λιμάνια – μαρίνες⁵⁰. Η λειτουργία των λιμανιών αποτελεί πολύπλευρη πίεση στο περιβάλλον, αφού συνδέεται με φαινόμενα ρύπανσης στην ατμόσφαιρα, στα εδάφη, αλλά και στα ύδατα. Αναφορικά με τη θαλάσσια ρύπανση, ένα μεγάλο ποσοστό σχετίζεται με τη λειτουργική ρύπανση, η οποία προέρχεται από τον ελλιμενισμό των πλοίων, μιας και αυτός συνοδεύεται από την έκχυση ερμάτων, παραγώγων πετρελαίου, λυμάτων και απορριμμάτων. Σημαντική πηγή ρύπανσης θεωρείται τόσο η προερχόμενη από διαρροές φορτίου και καυσίμου των πλοίων ρύπανση, όσο και η επιβάρυνση του θαλάσσιου περιβάλλοντος η οποία προκαλείται κατά τον χειρισμό και την αποθήκευση φορτίου (χύδην ξηρού ή υγρού).

Σημαντικό είναι επίσης το ποσοστό ρύπανσης που προκαλείται κατά τη διαδικασία καθαρισμού και επισκευής των υφάλων των πλοίων. Τα απόβλητα των χρωμάτων διοχετεύονται άμεσα στη θάλασσα χωρίς περαιτέρω επεξεργασία και κατακάθονται σε ίζημα, δημιουργώντας μόνιμη εστία ρύπανσης για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη στιγμή της απόρριψής τους. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις ουσίες τριβουτυλίνης (TBT), οι οποίες προέρχονται από την απόπλυση των υφάλων. Πρέπει να επισημανθεί ότι αποτελούν ουσίες προτεραιότητας και είναι ιδιαίτερος τοξικός για τους βενθικούς οργανισμούς.

Παράλληλα, κατά τις εργασίες που εκτελούνται για την επέκταση εκβάθυνση και συντήρηση των λιμανιών, μπορεί να προκληθεί διαταραχή της ισορροπίας του θαλάσσιου οικοσυστήματος από την βυθοκόρηση του βυθού, καθώς αναστατώνεται το ίζημα του πυθμένα προκαλώντας προβλήματα στους αυτόχθονες πληθυσμούς του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Τα υλικά βυθοκορήσεων είναι τις περισσότερες φορές επιβαρυνμένα με τοξικούς οργανικούς ρυπαντές, όπως μέταλλα, οργανοκασσιτερικές ενώσεις και πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες. Οι ενώσεις αυτές έχουν την τάση να συσσωρεύονται σε μεγάλο βαθμό στα ιζήματα, υποβαθμίζοντας έτσι την ποιότητά τους.

Συμπληρωματικά με τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω για τα λιμάνια και τις μαρίνες θα μπορούσε να αναφερθεί πως και **λοιπά τεχνικά έργα (π.χ μεγάλοι αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια, κ.ά.) αποτελούν δυνητικά πηγές ρύπανσης, π.χ αυξημένες εκπομπές θορύβου (ηχορύπανσης) που δημιουργούνται κατά την φάση κατασκευής/ λειτουργίας τους, ατυχήματα με περιβαλλοντικές διαστάσεις (π.χ διαρροές πετρελαιοειδών, τοξικών υγρών αποβλήτων, κ.ά.).**

Οι **ιχθυοκαλλιέργειες** θα μπορούσαν επίσης να αποτελούν πηγή ρύπανσης των βιβλιογραφικών δεδομένων. Τα απόβλητα από τη λειτουργία των πλωτών μονάδων πάχυνσης διακρίνονται σε δύο κυρίως κατηγορίες: τα στερεά, που περιλαμβάνουν μη αφομοιωθέντα από το πεπτικό σύστημα συστατικά της τροφής, όπως επίσης μέρος της τροφής που δεν καταναλώθηκε, και τα υγρά, που περιλαμβάνουν τα απόβλητα προϊόντα από τη λειτουργία των νεφρών, όπως επίσης και μικρές ποσότητες βλεννών.

Οι παραπάνω κατηγορίες αποβλήτων είναι βιολογικής προέλευσης και δεν αποτελούν παράγοντα σημαντικής ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος ιδιαίτερα για τις περιοχές όπου η εγκατάσταση και λειτουργία μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας, επικρατούν μέτρια έως ισχυρά θαλάσσια ρεύματα. Η οποιαδήποτε επίπτωση ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος εντοπίζεται κυρίως στον πυθμένα του αποδέκτη και όχι στη στήλη του νερού αφού τόσο τα συστατικά που ελευθερώνονται (αζωτούχες και φωσφορικές ενώσεις) είναι ευδιάλυτα στο νερό και ενώ οι αμελητέες ποσότητες αυτών, μετά τη διάλυση τους μεταφέρονται με τα θαλάσσια ρεύματα σε σχετικά μεγάλες αποστάσεις χωρίς να προκαλούν οποιαδήποτε αλλοίωση στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Από τη λειτουργία των μονάδων εκτροφής εσωτερικών υδάτων (κατά κύριο λόγο πέστροφας, κυπρίνου, κ.λπ.) τα υγρά απόβλητα προέρχονται κυρίως από τους χώρους εκτροφής και είναι επιβαρυνμένα με

⁴⁹ ΥΠΕΚΑ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, 2011, Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείριση των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Δυτικής Πελοποννήσου, Βόρειας Πελοποννήσου και Ανατολικής Πελοποννήσου, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του Ν.3199/2003 και του ΠΔ 51/2007, Ενδιάμεση Φάση 1, Παραδοτέο 8 – Ανάλυση ανθρωπογενών πιέσεων και των επιπτώσεων τους στα επιφανειακά και στα υπόγεια υδατικά συστήματα, Αθήνα.

⁵⁰ ΥΠΕΚΑ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, 2011, Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείριση των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Δυτικής Πελοποννήσου, Βόρειας Πελοποννήσου και Ανατολικής Πελοποννήσου, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του Ν.3199/2003 και του ΠΔ 51/2007, Ενδιάμεση Φάση 1, Παραδοτέο 8 – Ανάλυση ανθρωπογενών πιέσεων και των επιπτώσεων τους στα επιφανειακά και στα υπόγεια υδατικά συστήματα, Αθήνα.

απώλειες ιχθυοτροφών και βιολογικά προϊόντα των ψαριών (απεκκρίσεις που περιέχουν κυρίως αμμωνία, οργανικά φωσφορικά και νιτρικά άλατα).

Τέλος, υπό την ευρύτερη έννοια του όρου ρύπανσης, ως πηγή ρύπανσης στην Δυτική Ελλάδα θα μπορούσαν να αποτελούν και οι **πυρκαγιές**. Πυρκαγιές έχουν εκδηλωθεί κατά καιρούς σε όλη την Δυτική Ελλάδα (Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα, Ηλεία) με αποκορύφωμα καταστροφής τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007 στην Ηλεία με ανυπολόγιστες ζημιές σε φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, αλλά και απώλεια ανθρωπίνων ζωών.

3.5.4 Ζώνες και σημεία με έντονο πρόβλημα ρύπανσης (αποδέκτες)

Βάσει των αναφορών που προηγήθηκαν στην προηγούμενη ενότητα οι πηγές ρύπανσης στην Δυτική Ελλάδα είναι αρκετές και ικανές να δημιουργήσουν σημαντικά προβλήματα με σημειακές ή / και διάχυτες επιπτώσεις. Καθίσταται επιτακτική στο πλαίσιο της ανάπτυξης της Περιφέρειας να αντιμετωπιστούν, και όπου είναι εφικτό να εξαλειφθούν οι εν λόγω πηγές ρύπανσης με σκοπό την προστασία/ διατήρηση του φυσικού/ πολιτιστικού αποθέματος της Δυτικής Ελλάδας, αλλά και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου και των αστικών κέντρων.

Η ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), οι αποσπασματικές πολιτικές/ δράσεις στην διαχείριση των αστικών στερεών απορριμμάτων, οι παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων, η χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων, η αστική και βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση, οι απολήψεις υδάτων και ο αυξημένος αριθμός γεωτρήσεων που δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες άδειες χρήσης, η μη λειτουργία των μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις, η εξορυκτική δραστηριότητα, οι παράνομες αμμοληψίες, οι ιχθυοκαλλιέργειες, οι πυρκαγιές και ορισμένα τεχνικά έργα (π.χ λιμάνια, μαρίνες, κα) αποτελούν μερικές από τις βασικότερες πηγές ρύπανσης στις περιφερειακές ενότητες της Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας.

Οι ως άνω πηγές ρύπανσης δημιουργούν σημεία και ζώνες με έντονο πρόβλημα ρύπανσης σε όλη σχεδόν την Δυτική Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη τις διαστάσεις που έχει η καθεμία από τις εν λόγω πηγές ρύπανσης [π.χ η χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων στην γεωργία συμβάλλει στην υποβάθμιση των εδαφών, η οποία με την σειρά της και μέσω της διαδικασίας της απόπλυσης μπορεί να συμβάλλει και στην υποβάθμιση των υπόγειων και επιφανειακών (βλ. ευτροφισμός) υδάτων] γίνεται προσπάθεια στον επόμενο πίνακα να ερμηνευτούν οι σχετικές ζώνες και τα σημεία ρύπανσης.

Πηγές ρύπανσης	Ζώνες και σημεία με πρόβλημα ρύπανσης
Ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)	Αφορά τα σημεία στα οποία γίνεται ανεξέλεγκτα η διάθεση στερεών απορριμμάτων. Λαμβάνοντας όμως υπόψη και το είδος των απορριμμάτων που απορρίπτονται παράνομα (πχ οικιακά, μολυσματικά, τοξικά, κα) θα μπορούσε να περιλαμβάνονται και ζώνες ρύπανσης σε μικρή έως πολύ μεγάλη απόσταση. Επιπτώσεις δύνανται να προκληθούν στην βιοποικιλότητα, στο τοπίο, στο έδαφος, στα ύδατα (επιφανειακά, υπόγεια), στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά.
Παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων	Αφορά τα σημεία στα οποία γίνεται ανεξέλεγκτα η διάθεση των υγρών αποβλήτων. Λαμβάνοντας όμως υπόψη και το είδος των αποβλήτων που απορρίπτονται παράνομα και τον βαθμό αποικοδόμησής τους θα μπορούσε να περιλαμβάνονται και ζώνες ρύπανσης σε μικρή έως πολύ μεγάλη απόσταση. Δεδομένου ότι οι παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων ειθισται να πραγματοποιούνται είτε σε επιφανειακούς υδάτινους αποδέκτες (πχ ποτάμια, χείμαρροι, λίμνες, λιμνοθάλασσες, κ.ά.), είτε υπεδάφια, οι κυριότερες επιπτώσεις συγκεντρώνονται στα νερά (επιφανειακά και υπόγεια) και δευτερευόντως στα εδάφη. Άλλες επιπτώσεις δύνανται να προκληθούν στην βιοποικιλότητα, στο τοπίο, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά.
Αστική και βιομηχανική ατμοσφαιρική ρύπανση	Η εν λόγω πηγή ρύπανσης συμβάλλει περισσότερο στην δημιουργία ζωνών ρύπανσης, παρά στην δημιουργία σημείων με προβλήματα ρύπανσης. Τέτοιες ζώνες δεν δύνανται να καθοριστούν επακριβώς αφού οι ατμοσφαιρικοί ρύποι διαχέονται από πολύ μικρές έως πολύ μεγάλες αποστάσεις, ανάλογα με το είδος της ρύπανσης και τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν. Δυνητικά τέτοιες ζώνες ρύπανσης θα μπορούσαν να δημιουργηθούν κύρια στα μεγάλα αστικά κέντρα (κυκλοφορία, θέρμανση) και δευτερευόντως σε επαρχιακές πόλεις, καθώς και σε περιοχές που εντοπίζονται είτε μεγάλες βιομηχανίες, είτε πολλές μικρές βιομηχανικές μονάδες. Οι επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι γνωστές και εκτείνονται σε όλους τους τομείς (πχ ύδατα, εδάφη, βιοποικιλότητα, τοπίο, ανθρώπινη υγεία, κα).

Πηγές ρύπανσης	Ζώνες και σημεία με πρόβλημα ρύπανσης
Η χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων	Η χρήση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια σε ολόκληρη την χώρα, και μεταξύ άλλων και στην Δυτική Ελλάδα. Οι επιπτώσεις δεν είναι σημειακές, αλλά διαχέονται σε πολύ μεγάλες αποστάσεις που θα μπορούσαν δυνητικά να δημιουργήσουν μια πολύ μεγάλη ζώνη στην πεδινή κυρίως Δυτική Ελλάδα. Οι επιπτώσεις από την χρήση των λιπασμάτων/φυτοφαρμάκων εντοπίζονται κύρια στο έδαφος και στα ύδατα, και αμέσως μετά στην βιοποικιλότητα, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά.
Απολήψεις υδάτων – Γεωτρήσεις	Παρότι οι απολήψεις υδάτων και οι γεωτρήσεις εκτελούνται σημειακά, οι επιπτώσεις που μπορεί να έχουν εκτείνονται σε μεγαλύτερες ζώνες. Οι επιπτώσεις αφορούν κύρια στα ποσοτικά χαρακτηριστικά των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών πόρων. Ως ζώνες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι επιφανειακοί (πχ ποτάμια, χείμαρροι, λίμνες) και οι υπόγειοι υδατικοί πόροι.
Εξορυκτικές δραστηριότητες	Πρόκειται για τις εξορυκτικές δραστηριότητες που λειτουργούν παράνομα. Αν και αφορούν σε σημειακές παρεμβάσεις, εντούτοις οι επιπτώσεις τους μπορεί να αφορούν σε πολύ μεγαλύτερες εκτάσεις/ζώνες. Οι επιπτώσεις σχετίζονται με την αλλοίωση των τοπολογικών χαρακτηριστικών, τον θόρυβο, την βιοποικιλότητα, την ατμοσφαιρική ρύπανση (πχ αιωρούμενα σωματίδια και σκόνης), κλπ.
Παράνομες αμμοληψίες	Οι παράνομες αμμοληψίες εκτελούνται κύρια μέσα στις κοίτες ποταμών. Εκσκαφές βάθους πολλών μέτρων, γιγαντιαίοι σωροί υλικών, σπαστηροτριβεία εγκατεστημένα στην κοίτη, φορτηγά και εκσκαφείς σε συνεχή λειτουργία αλλοιώνουν τις κοίτες, καταργούν το μαιανδρικό τους σχήμα, δημιουργούν λιμνάζοντα νερά, προκαλούν υποβάθμιση στη ποιότητα του νερού, εξαφανίζουν είδη ιχθυοπανίδας και περιορίζουν δραστικά τη στερεοπαροχή των ποταμών. Οι επιπτώσεις δε των παράνομων αμμοληψιών είναι ιδιαίτερα αρνητικές για τα είδη χλωρίδας και πανίδας που ενδιαιτούν στις παρόχθιες ζώνες. Εν κατακλείδι, κάθε ποτάμι θα μπορούσε εν δυνάμει να αποτελεί μια ζώνη ρύπανσης εξαιτίας των παράνομων αμμοληψιών.
Ιχθυοκαλλιέργειες	Ανάλογα για το αν πρόκειται για πλωτές μονάδες πάχυνσης ή για μονάδες εκτροφής εσωτερικών υδάτων οι επιπτώσεις αφορούν στο θαλάσσιο περιβάλλον ή σε λοιπούς υδάτινους αποδέκτες. Εκτιμάται πάντως ότι οι ζώνες ρύπανσης γύρω από τα ιχθυοτροφεία είναι πολύ περιορισμένες εξαιτίας της φύσης της συγκεκριμένης δραστηριότητας.
Πυρκαγιές	Η ζώνη ρύπανσης που δημιουργούν οι πυρκαγιές εκτείνεται σε πολύ μεγαλύτερη απόσταση από τις καμένες εκτάσεις που δημιουργούνται. Σε κάθε περίπτωση δεν μπορούν επακριβώς να προσδιοριστούν.
Τεχνικά έργα (πχ λιμάνια, μαρίνες, αυτοκινητόδρομοι, κ.α)	Κάθε τεχνικό έργο θα μπορούσε να συνιστά μια ζώνη ρύπανσης που θα μπορούσε να εκτείνεται από μικρή απόσταση έως πάρα πολύ μεγάλη, ανάλογα με την κλίμακα του κάθε τεχνικού έργου.